

Jan

pro

studijní

učebny

CORNEILLE:

RODOGUNA,
KNĚŽNA PARTHSKÁ

PŘELOŽIL

KAREL MAŠEK.

PRAZE.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOL. S R. O. V PRAZE.

1923.

1-29.899, 942

MZK-UK Brno

2619850601

Věškerá práva vyhrazena.

Tiskl Alois Lapáček, Praha-V.

O S O B Y :

Cléopatra, královna syrská, vdova po
Demetriu Nikanorovi.

Selencus }
Antiochus } synové Demetriovi a Cléopatřini.

Rodoguna, sestra Phraata, krále parthského.

Timagenes, vychovatel obou princů.

Orontes, vyslanec Phraatův.

Laoniké, sestra Timagenova, důvěrnice
Cléopatřina.

Děje se v Selencii, v paláci královském.

DĚJSTVÍ PRVNÍ.

Výjev první.

Laoniké, Timagenes.

Laoniké.

Den slavný konečně, den šťastný svítá nám,
jenž skončí dlouhý svár, v klín vnikne temnotám,
den svateb slavnostních, kdy vašeň pomsty hasne
a s Parthy posléz mír nám dají shody jasné,
jež nikdy neskytnou již k válce důvodu
a kněžně zajaté též vrátí svobodu.

Den velký nastal, hle, kdy sejme naše paní
svou vratkou korunu a vzdá se práva na ni;
vzdor rušíc mlčení, pak zjevit popílí,
kdo z knížat blíženců je starší o chvíli,
a tato výhoda, již dalo narození,
jež nám je ztajena — ta osud bratří změní,
ten, jemuž přeje los, má přijmout korunu,
tak jeden bude rab — a druhý na trůnu.
Leč není divu vám, jak královna to řídí,
že syna zasnoubí tě, kterou nenávidí,
iej králem učiní, s ním královnou nás všech
ti, kterou trýznila tak dlouho v okovech?
Je Rodoguna to, jež byla otrokyní.

ta její vůlí, hle, se vznese k trůnu nyní,
a oner ze synů, jenž králem stane se,
slib její dostane, ji k sobě povznese.

Timagenes.

Bych víc se podívil, pak prosím, byste zcela
mi odhalila vše, čím Syrie kdy věla.
Já ještě vzpomínám — znám však jen první spor,
jak úspěch neblahý měl slavný Nikanor;
Istný Parth když unikal, jej stíhal v letu smělém,
leč cíle dostihnuv, byl zajat nepřítelem.
To bylo příčinou, jak také ještě vím,
že Tryfon proradný se vzbouřil povstáním;
zřel krále v zajetí, choť jeho opuštěmu,
on vratkou korunu si urval jako cenu,
a osud, příznivý jsa Istnému útoku,
půl země podrobil hned jeho nároku.
Tu v bázni králová z těch nově vzešlých zmatků
přec ukryt dovedla dvě nejvzácnějších statků,
tož dětství synů svých — a pověřen jsem byl
je unést v Memfidu, kde její bratr žil.
Tam nic k nám nevniklo, jen pověsti jsme znali,
jak řečí zmatené je různě rozsávaly,
a tak k nám dolehly ty velké převraty
jen v roucho měnivě a temné sepiaty.

Laoniké.

Nuž, vězte, Tryfon zlý, vždy vítězem jsa v boji,
sem v hrady zahnal nás a sevřel mocí svojí,
nás rychle obklíčiv — a hrůzyplná zvěst
vše převršila pak, že král náš mrtev jest.
Tu postrašený lid, již reptající v duši,

že vlády ženiny mu snášet nepřisluší,
svou nutil královnu, by zas šla za muže.
Tak sama, proti všem — co žena vymůže?
I věřic v choť smrt, se snoubí s bratrem jeho.
a dobrý výsledek byl skutku rozvázného:
Antiochus, jenž tak se naším králem stal,
zdar věrný, zdálo se, si zevšad připoutal,
šlo vítězství s ním vždy, však za to nepřitele
zas nezdar, jak dřív nás, teď pokořil si cele,
a Tryfonova smrt, jenž v jedné z bitev pad,
naš osud změnila a ucelila stát.
Leč ač se zavázal choť opuštěné matce,
že na trůn otcovský jí syny vznese v krátce,
tak malou jevil chuť slib onen dodržet,
že ona hála se je povolati zpět.
Když vládl sedm let, dal odvahou se svěsti,
by válku rozničil, v níž bratr ztratil štěstí,
a ihned na Parthy se krutě vrhl on,
by pomstil zajetí i bratrův časný skon;
až v říši hluboko s ním jeho vojska táhla,
a byl tam obáván jak strašná bouře náhlá.
A v jedné bitvě pak, kde řádl jako rek...
Leč někdy jindy zas vám povím ostatek,
teď králevic sem jde.

(Chce se vzdáliti.)

Výjev druhý.

Antiochus. Timagenes. Laoniké.

Antiochus:

Jen setrvejte, paní;
snad bude možno vám —

(k Timagenovi)

i vám — mé splnit přání.
Mám těžké starosti a cítím smutku chlad,
smím mnoho doufat, než musím se též bát.
Dnes slovem jediným se velké změny stanou:
to dá či vezme trůn i ženu milovanou.
Až padne tajemství, pak mi se rozední,
zda v štěstí první jsem či z bídných poslední.
V to jenom doufat smím, co náhodou mi zbuďe,
však šťasten budu jen, když bratr strádat bude;
než tak mi drahý jest tím svatým bratrstvím,
že jeho neštěstí je také hořem mým.
Bych méně v sázku dal, chci zkrátit touhu svoji,
snad ránu odvrátím, již srdce mé se bojí,
nechtí z blaha dvojího on skvělejší má díl,
bych to, co dražší mně, sám sobě zajistil.
Ó, právo staršího má jenom trapnou cenu,
rád za trůn nejistý já přijmu kněžnu — ženu,
tak děle — zastavím snad příval vzdechů zlých,
jenž plynul by z mých ran či smutků bratrových.
Hleď, Timagene, jdi — jdi jménem mým mu říci,
že vládu odstoupím mu za tu krasavici,
leč tak mu vynášej slast říší vládnouti,
by trůnu skvělosti se nechal pohnouti
a proto nepoznal, jsa v moci této záře,
že za velký jen zisk ho uznám za vladaře.

(Timagenes odejde a kníže mluví dále s Laonikou.)

A vy v mém prospěchu k ní spějte zbožněné,
ji hleďte naklonit, ať na to vzpomene,
že možná ještě dnes by koruna má byla,

jen kdyby zjevem svým mne ona nevábila
a kdyby nebyla mi dražší hodností,
jíž obětuje rek svůj život s radostí.

Timagenes

(se vrací).

Hle, zde je kralevic — nuž, bez pomoci cizí
mu nabídněte trůn, jak cit váš káže ryzí.

Antiochus.

Ó, chvěji se = mám strach: má právo odmítnout,
tím zmlká slovo mé a kalí se můj soud.

Výjev třetí.

Selencus, Antiochus, Timagenes, Laoniké.

Selencus.

Smím v přímé důvěře zde pohovořit s vámi?

Antiochus.

Jen mluvte; svazek náš by trpěl pochybami.

Selencus.

Je v blízkou neštěstí a pro ně v strachu jsem,
a rovnost, bratře můj, jest jeho důvodem,
toť základ přátelství i zástava i pouto,
leč jeho prospěšnost se bortí chvíli touto;
já právem strachy mám, že rovnost zrušená
i konec přátelství, dnů sladkých znamená,

a že den osudný, jenž nerovnosti činí,
z nás hanbou jednoho neb závistí ho špiní.

Antiochus.

Vždy myslí jedině jsme, bratře, bývali;
mně tytéž obavy se v duši vrývaly,
než chcete-li, znám lék, jenž ihned klidu dá vám.

Selencus.

Ó, chci-li! Mnohem víc! Jej nesu — sám jej dávám,
co vlada vnady má, vše postupuji vám —
tak, pane vznešený! — (již s králem rozmlouvám),
leč za moc vydanou mi dejte Rodogunu,
a nechci závidět vám velikosti trůnu.
Tak naše osudy pak budou bez vady,
tak naše blaženost pak prosta záhady,
my zhrdnem úkladem, jež starší právo strojí,
vy s trůnem spokojen, já s krásnou kněžnou svojí.

Antiochus.

Ó, běda!

Selencus.

Není snad vám nabídka má vhod?

Antiochus.

Vy zvete nabídkou ten roznicený svod,
když rukou jedinou mi podáváte říši
i rvete jediný mi statek, pro nějž dýší!

Selencus.

Snad Rodogunu?

Antiochus.

Ji! Těch můžete se ptát.
(S poukazem na Timagena a Laoniku.)

Selencus.

Tak ceníte si ji?

Antiochus.

A což — vy méně snad?

Selencus.

Mně cenu trůnu má — to pravím s upřímností.

Antiochus.

Mně stojí za všechny, co Asie jich hostí.

Selencus.

Vy mihujete ji, můj bratře?

Antiochus.

A vy též —
můj žal s mou starostí se mísí pro totéž.
Já doufal jsem, že trůn, jenž svůdným leskem září,
vám hovět bude víc než žena sličnou tváří,
leč jako já i vy jste její cenu zřel
a volbou poctivou jste tak mne předešel.
Ó, kníže neblahé!

Selencus.

Jak trpký osud snášim!

Antiochus.

Co vše bych podnikl — jen nebýt bratrem vašim!

Selencus:

Svým bratrem soka zvu — toť příliš zvláštní los!
Co vše bych podnikl — jen být to jiný kdos!

Antiochus.

Ó, kam nás dovedeš, ty bratrský náš svazku?

Selencus.

A koho voliti — zda bratrství či lásku?

Antiochus.

Jen lásku — lásku jen; a smutné bratrství
jen soucit oběma nám v duši navrství.
Vždyť srdci velkému lze snadno trůnu vzdát se,
pak ctností korunu má v dějinách ten vládce;
však předmět důstojný když cit náš zapálí,
jen podlec odstoupí, jenž lásky neznalý.
Nám srdce oběma táž žena láskou světlí,
a proto nesmíme ji láskou urážeti,
vždyť nemá za chotě si vzítí mne ni vás,
než jenom onoho, jenž králem bude z nás.
My nevíme, kdo z nás se octne na tom místě,
leč ona královnou má býti zcela jistě, —
a zatím, známí svou touhou bláhovou,
ji oba činíme jen ženou rabovou!
Nuž, k vládě! Ctížádost je vždycky krásná cena,
ať pro ni zapřena či pro ni probuzena,

a trůn, jenž odmítnut byl námi oběma,
si přejme oba dva — ať ona pak jej má;
toť rada jediná, jež pro nás nyní platí,
my můžeme reptati — však jest nám vyčkávati.

Selencus.

Je více potřebí: je třeba, aby dnes
byl triumf bratrství a nejen lásky ples.
Dvě obležení znám — boj Théb a zápas v Troji,
ten skončil v plamenech a onen v krve zdroji,
tam strastí nesčetné z týchž příčin přyštily,
jež spojil proti nám dnes osud zavilý.
Ty síjí mezi nás zlou žárlivost tu všecku,
jež byla ke zkáze i Asii i Řecku:
nám v žezlo jediná je volná naděje
a kráska jediná cíl naší touze je.
Zas Théby boří se a zase Troja plane:
vše spadne v ruku mou neb v dlaně vaše skane;
pak naše přátelství tu marně hledá změň,
a smím-li říci vše, je vratký důvod jen
to právo staršího, jímž slovo matky vládne,
jímž jeden k slávě jde a druhý v bídu padne —
ten k steskům právo má, neb s křivdy pocitem
vždy přijme výrok mdlý v tom zájmu dvojitém!
Toť věčný záští zdroj! Ó, běda! Suďte se mnou
a s bázní pohleďte v spleť budoucnosti temnou,
či spíše připravte se se mnou důstojně,
by snášel pak váš duch ten osud pokojně.
Ať svádí trůnu lesk, ať láska ženy vzruší,
přec musí přátelství tak vládnout mojí duší,
že ztrátu překoná a lítost udusí —
a v štěstí bratrově své štěstí najdu si.

Čím Théby zlyhaly a Troja padla kdysi,
to v srdcích spojených nám čistou radost vzkřísí,
a naše přátelství tak slavně vítězí,
zlou zmůže žárlivost — neb lásku cení víc,
a — čelce rozkazům, jež dává krutý osud —
i v strastech najde klid a soulad jako dosud.

Antiochus.

Zda jen to zmůžete?

Selencus.

Ó, jaká pochybnost!
Já chci tak alespoň, můj bratře, na tom dost,
můj rozum zachová si vždycky tolik síly,
že srdce potlačím, v svém hoří zatouží-li.

Antiochus.

Já za svůj přijímám ten vznešený váš cit.
Než nyní přísahou jej pojďme dotvrdit,
ať boží žehnají té smlouvě posílené,
by ráně čelila, jež proti nám se žene.

Selencus.

Ó, spějme k oltářům, by boží žehnali,
to pouto posvátné a svazek trvalý!

Výjev čtvrtý.

Laoniké. Timagenes.

Laoniké.

Zda s větší hodností kdo ke trůnu se nese?

Timagenes.

Já nejsem překvapen tím, čemu divíte se.
Jsem jejich důvěrník a vždy jsem předvídal
i jejich statečnost i chápu jejich žal.
Leč prosím, začněte zas vypravovat znova.

Laoniké.

Nuž, kde jsem přestala, zas tam se chopím slova.
Tož Parthy k boji zval náš vládce troufalý;
tu někdy přál jim zdar a jindy klesali,
a vojskům oběma tak štěstí přálo stejně,
a naděj vítězná vždy kolísala chvějně.
Než potom neštěstí nás začlo z pole hnát,
a Antiochus pad, jsa raněn tisíckrát,
a blížek upadnout v moc nepřátelské čety,
chtěl aspoň ušetřit si okamžik ten kletý
a raděj zahynout než padnout v okovy —
svou rukou dobyl si ctné smrti rekovy.
A sotva královna tu zprávu vyzvěděla,
hned jinou dostala, jež zdrtila ji zcela:
že žije Nikanor a falešná jen zvěst
ji dříve klamala, že manžel mrtev jest;
že krutě roznícen jsa zrádným jejím činem,
chce stejným splatití ji rovněž v sňatku jiném
a aby oprostil se z vítězových pout,
chce jeho sestře hned svou ruku nabídnout,
(to Rodoguna jest — a srdce obou bratří
snad zrakem otcovým teď na zjev její patří).
Jsou marny výmluvy, jdou marně poslové
a marny zůstanou i prosby králové,
byl neúprosný král a pomsta jen v něm žila,
neb nová láska chce, by vskutku vinnou byla;

a zločin omylu by víc byl ztrestán pak,
 chce, aby svatby té byl svědkem její zrak,
 chce víněk posvátný jí s čela strhnout dravě,
 a jejím před zrakem jej vtisknout jiné hlavě:
 snad aby urážku jí krutěj vmetl v líc,
 snad aby sňatek ten měl v státě váhy víc
 a onou krutostí, jež dána pomsty vznětem,
 by lépe zajistil trůn syrský příštím dětem.
 Když láskou, hněvem hnán jde domů ve chvatu,
 by syny vydědil hned při svém návratu,
 a Parthů zdatný pluk vždy ve veselém roji
 je dvorem snoubencům, jak nes by kořist svoji —
 tu naše králová se k pomstě vyšine:
 buď dřívě zničí je — buď sama zahyne!
 Již nemá manžela, když sám se toho vzdává
 a jenom soudcovská si osobuje práva —
 a měníc s nechutí svou lásku v ošklivost,
 vše dává na pospas, by vládla jenom zlost.
 Jím v cestu klade past, jež ke zkáze jím bude,
 a v půtky mísí se, je se svým hněvem všude
 a dychtí šíleně mít ovoce svých snah.
 Co ještě říci mám? Že Parth byl zdrcen v prach,
 a král byl zavražděn — prý její vlastní rukou
 a jatou sokyni zlou vítá záští mukou.
 To všecko trápení, jež otrok v úděl má,
 ó, bratře, beze mne by byla trpěla:
 má paní plesala, že sokyni svou drtí,
 mně vždycky kázala, jak mučit ji až k smrti —
 ta duše šílená tak dala pomstě vlást;
 já slíbila jsem vše, však plnila jen část.
 Tu pomsty lačný Parth v ráz na poplach zas tluče
 a s mocí zbrojenou se na nás vrhá ruče,

nás stíhá — obléhá — nás v nouzi dožene,
 že o smír prosit chce již město ztracené,
 on odpírá však sluch, jsa pyšný svojí silou —
 leč vida v zajetí zde kněžnu svoji milou,
 jest o ni v obavách a sluch nám dopřeje —
 a tím se vyplní dnes naše naděje.
 Již naše králová své syny zavolala,
 by staršimu z nich trůn i území svá dala,
 a Rodoguna, hle, již ze žalárních svor
 jak slunce zářící nám stoupá nad obzor.
 Parth ustal v útocích, zas jinou válku máje,
 je tísněn Arménem, jenž pustoší mu kraje,
 náš dávný nepřítel teď nám je k prospěchu,
 již mírem končí hněv a — vrchol úspěchu! —
 (ač nevím, neblahou zda shodou to či blahou)
 že synům oběma je Rodoguna drahou.

Timagenes.

Když k dvoru matčinu sem oba přišli zpět,
 jak kněžnu viděli — hned zřel jsem jejich vznět,
 než ač jsou sokové a vidíme je v smutku,
 přec není se co bát, neb šlechtění jsou vskutku.
 Když předmět jejich snů však svámi v styku je...

Laoniké.

Já nemám tušení, zda koho miluje.

Timagenes.

Vy arcif důvěřit mi můžete jen s tíží,
 a možná zúmysla... hle, ona se sem blíží.
 Nuž, s bohem! Za hodnost, jež dneska kyne jí,
 nám kyne svoboda se shledat častěji.

Výjev pátý.

Rodoguna. Laoniké.

Rodoguna.

Já cítím, že mi dnes se blíží nebezpečí,
a smutek tajemný je radosti mé větší.
Laoniké, mám strach — jdu s tebou promluvit,
bys bázeň zahнала a zjednala mi klid.

Laoniké.

Vždyť, paní vznešená, vám dnešek je dnem plešů!

Rodoguna.

On více slibuje než vůbec věřit snesu.
Můj osud náhle má až příliš ohledů,
spíš podezření mám než věřit dovedu;
ten sňatek, zdá mi se, mně nová muka smuje,
a trůn mi pod nohou zlou propast prohlubuje;
mám nová pouta mít, když prvá zlomena,
a bolest zastřenou to štěstí znamená.
Ať přímo dím: mám strach, co králová mi chystá.

Laoniké.

Vždyť přísahala mír — a tím si buďte jista!

Rodoguna.

Hněv mezi velkými jen zřídka zaniká,
a mír — ten není jim než hříčka všeliká.
V tom státě, v který jdu, to pravím bez záludu,
se právem bojí mně — a proto bát se budu.

Ne že bych nechtěla se k dobru států vzdát
své touhy po pomstě, k níž přec mám právo snad —
ne, zapomenout chci, co minulost již skrývá.
Leč velká urážka té povahy vždy bývá,
že její původce v tom, jenž byl uražen,
vždy tuší vzpomínku — sám živí případ ten;
ač zevně usmířen — on vždy se pomsty bojí
a nikdy nevěří a vždycky úklad strojí,
je stále pobouřen — toť svědomí je hrot! —
a soka zničí přec, když chvíle přijde vhod.
Tak s královnou to jest!

Laoniké.

Ne, přísahám vám, paní,
že podezření to zlou křivdu vrhá na ni.
Kdys zoufalosti hrot a žárlivosti pal
v ní manžel nevěrný až k vášni rozpoutal.
Krev jeho prolivši a zuřiva v tu dobu,
vám jako sokyni svou dala cítit zlobu,
a jenom útočnost v tom prvním dojetí
jí k tomu dohnala vás takto držeti.
Jen třeba záminky, by přemohla své hněvy —
to žádá si svůj čas; a nechť se vše vám zjeví:
Když jsem si troufala, že neposlechnu jí
a pro vás, zdálo se, že snad jí zrazuji —
snad byla kající a smírná v chvíle tyto
a zapírala jen, co lepšího v ní skryto;
a vidouc omyl svůj, si oči zastřela,
a touha po lásce jí duši zachvěla,
a teď, když zašel hněv, zbyl pocit lásky sladký,
vás vidí nejinak než okem dobré matky
a kdyby ochabla v té svojí lásce zas —

já znova přísahám, že povím vám to v čas,
že jsem vám oddána, to přece klamem není —
či strpěl by snad král zlé pro vás překvapení?

Rodoguna.

Ať králem kdokoli se stane dnes z těch dvou —
vždy matkou bude mu, vše zmuže vůlí svou.

Laoniké.

Ať králem kdokoli — vás miluje, já vím to:
nač tedy máte strach, jsouc jista citem tímto?

Rodoguna.

Strach ze svatby té mám, strach náležeti jim.

Laoniké.

Jakž? Vaší lásky snad z nich někdo nehodným?

Rodoguna.

Jsou rovni zásluhou a rovni krví svojí —
tím stejnou výhodou mi skýtá volba dvojí,
leč vždycky nemilé je v tomto zápase,
že duch, jenž volit má, přec zapřít nedá se.
Tu tolik vztahů je a tajných náklonností,
jež v sladkém souladu si každá duše hostí,
jsou spiaty navzájem, vždy více hořící
tím jistým — nevím čím — to nelze vyřici.
Tak jeden z nich má vrch — a straníc zjevů jeho,
já mním, že lhostejně se dívám na druhého,
než brzy nelibost z těch citů přebude,
když s vášní srovnám je. — Ó, lásky přelude!

Ó, divné účinky! Já jeho bych být chtěla,
než láskou k bratrovi je srdce jako zcela,
a onc neštěstí, jež největším se zdá,
jest, že můj smutný los mne jemů odevzdá.

Laoniké.

Zda posloužiti smím tak šlechetnému vznětu?

Rodoguna.

Me duše tajemství s mých nevyhláškách retů.
Ať určí manžela mi velký nebo soud —
já zcela se mu vzdám. A mám-li připadnout
snad tomu za podíl, jenž strachem duši chvátí,
jej přijmout dovedu a nedám stesku znáti;
tím sňatkem potom přec se stane drahým dost
a lásku nahradí svým vlivem povinností,
pak nelze výčitky se obávati žádné,
že jiný než můj choť v mých myšlenkách mi vládne.

Laoniké.

Strach máte z výčitek? Kdo se jich odváží?

Rodoguna.

Já smysl opačný si stěží dokážu.

Laoniké.

Ač vše mi skrýváte, já hádám bez obtíže
a zpřímá řeknu vám, co myslím si, že kníže...

Rodoguna.

Ó, vari! Nejmenuj, kdo vítězem je mým,
sic zradí ruměncem, co mým je tajemstvím,

a kdybys vzala lstí, co v taji chovám svatě,
já za tvé násilí bych záštlím stíhala tě.
A aby nějaká snad hříčka náhody
můj nezradila cit a jeho důvody,
ty končím hovory, k nimž tobě právo chybí.
Buď s bohem! Pamatuj, že dala jsi mi sliby,
v nichž naděj poklidu duch vítá s radostí.

Laoniké.

Ó, paní vznešená! mé věřte věrnosti!

DĚJSTVÍ DRUHÉ.

Výjev první.

Cléopatra.

Ó, klamná přísaho! Ó, spasitelná kázní,
ty plode násilí, jenž byl mi vnucen bázní,
ó, věčný hněve můj, lstí šťastnou skrytý v čas,
vy státní přeludy — ó, vyprchejte v ráz,
vy v nebezpečí zlém jen z hrůzy zrozeny jste,
když hrůza minula, zas vybledněte, zmizte,
těm slibům podobny, jež bouře vymámí,
jež padnou v nepamět, když zlo již za námi.
A ty, již uměle jsem kryla v tajů plášti —
ty, berlo bezmocných, mé zapírané záští,
ty ctnosti královská — ó, ty můj zálude,
mé tajemství — — je den, jenž pomsty dobude.
Již obě zjevme se, ne jako oběť vraha,
leč já, jak jsem — a ty se v pravdě objev nahá.
Parth jest již daleko, lze s odvahou si vést
a netřeba se bát a zbytečna je lest;
já ještě kraluji a nenávidím. Vládu
jen slavně opustím, když třeba mého pádu;
mým skvělým odchodem, jenž dá mi odplatu,
trůn staň se osudným té, která čeká tu.

Toť ještě, ještě táž má sokyně, jež ke cti
se hodlá povznést, když nepřítelku znectí,
v svém záští věřící, že zákon vyhlásí,
jímž s vůlí mou i mne i cit můj poddá si.
Ó, ženo bláhová, jak ceníš si mne málo,
když myslíš, srdce mé že takto by se vzdalo
a sňatek strpělo, ježž spoutal slibu dým,
by v ruku vtiskl ti i pomstu s žezlem mým.
Viz půvab koruny, s nímž láska má se řítí,
viz, co jí krve dám — a chvěj se o své bytí
a nemysli dle smluv, jež teď jsou bez ceny —
že darují ti dar tak příliš placený!

Výjev druhý.

Cléopatra.

Nuž, Laoniké, rci, zda lid se chystá k slávě,
by uctil sňatek ten, jenž nastává nám právě?

Laoniké.

Vše tone v radosti, a obě knížata
jsou lidu nadšením i přáním zajata;
tak málo žádosti však každý z obou jeví,
že v přání zmateném lid, komu stranit, neví,
a pokud náklonnost přec v koms je viděti,
toť slabý výsledek je prvních dojetí.
Jsou nakloněni sem — však zas jim onen dražší —
ten cit se upevní, až sezná volbu vaši,
neb vlastní úsudek tak málo hodnotí,
že vaše tajemství je snadno sjednotí.

Cléopatra.

Víš, že mé tajemství je jiné, než se zdá vám?

Laoniké.

Kdo rodem starší jest — to s všemi očekávám.

Cléopatra.

Ač žiješ u dvora, kde mnohý příklad máš,
přec jeho tajemství jen málo pronikáš.
Nuž, uť se znáti mne, jak já znám samu sebe.
Když ztajím poslušnost, jak určilo ji nebe,
věz, dokud výrok můj v tom směru nepadne,
já jenom vládu mám — z nich žádný nevládne;
ač oba čekají, že připadne jim vláda,
přec z bázně před ztrátou jí nikdo nepožádá,
já zatím třímám moc — své žezlo v ruce mám
a právem nejistým los jejich ovládám:
hle, toť mé tajemství! — Znáš účel záhady té,
proč dlouho u bratra jsem nechala je skryté?

Laoniké.

Antiochus, váš choť, snad toho si tak přál,
by státu užil víc, jichž znova nabýval.

Cléopatra.

On bál se synů mých, když sám se chopil vesla,
a nechtěl je zde mít — má moc však tím se vznesla,
neb přesně plnil vždy mé přísné pokyny,
když pohrozila jsem, že pošlu pro syny.
A tuše ránu vždy v ráz plynoucí z mé zlosti,

on neměl odvahy k mé jednat nelibosti,
 když moci královské mu stačil název jen,
 on vládl místo nich, však vždy mně podroben.
 A povím ještě víc: mně nechtělo se zhouby,
 ať jer. král Nikanor se s jinou ženou snoubí,
 když v dále zůstane, tou láskou jsa si jist,
 mně povržené pak dá vládu za kořist.
 Ne sňatkem — návratem se moje pomsta vznála. —
 Proč korunoval ji? Já bych ji milovala.
 Ty víš, jak namahal se k cíli tužeb svých;
 a tu jsem jednala — a více svedla bych,
 jen cestu najít, ať ctou či plnou vinu,
 ať k slávě vedla by anebo ve zločiny,
 jen abych urvala ten luzný štěstí zjev,
 ten, pro nějž prolila jsem manželovu krev.
 Dnes, v smutném stavu mém, kdy východu již není,
 ó, srdce rozkoší! nám kyne rozloučení:
 já musím — ale ta, jež moc mou podvrací,
 ta záhy uvidí, jak osud odplácí.
 Mou lásku dřívější teď v záští mění doba,
 jak byla veliká, tak velká bude zloba,
 a ježto osud hned mi předmět pomsty dal,
 je ztráta snadnější a lehčí je můj žal.

Laoniké.

Jakž! Ještě o pomstě tu řeč a zlobě líte
 k té, kterou královnou dnes sama učiníte?

Cléopatra.

Jakž? Krále jmenuji — a choť se vznese s ním,
 a jejich hněvu tak se sama vystavím?

Ty nikdy nesvedeš svou nízkou, hrubou duší
 věc jinak vnímati, než jak ji luza tuší.
 Ty přece znáš ten lid, víš, jak je zbabělý,
 když pod své prapory mu žena povelí —
 leč Antiochem hned byl Tryfon zničen cele,
 neb lid se probudil, když muž mu stanul v čele.
 Když krále jmenuji, to přece pochopíš,
 chci, by mne poslouchal a nesl boju tíž.
 Znáš právo staršího — mám volbu — provedu ji,
 a ježto podpory — jsou slába — potřebuji,
 a ježto jenom s ním zas může válka vzplát,
 chci dobře uvážit, než budu jmenovat.
 Jen onen dobude si vznešeného místa,
 kdo pomstu převezme, jež sokyni se chystá,
 jen tím, kdo pomstí mne, si hodnost vyrvat dám,
 kdo, vládna, ochotný mi bude ke službám.

Laoniké.

Ne, neznala jsem vás.

Cléopatra.

Chci, bys mne zcela znala.
 Když Rodogunu jsem v tvé ruce jatou dala,
 té krve šetřila jsem, ne snad z lítosti,
 mé rámě nezdržel ni ohled k hodnosti.
 Než Antiochův pád mne nechal bez opory,
 a rychle sehnané a vybidnuté sbory
 mé pomstě sloužíce, svou našly smrt, ó, žel,
 a slabou, bezmocnou mne její bratr zřel.
 Já byla ztracena — a za malou jen cenu:
 on v bázni zuřivě však chtěl svou drahou směnu,

mne spoutal smlouvami a přísahami v ráz —
já vše jsem přijala, bych vyzískala čas.
Ten dobře počítá, kdo šetřit umí s časem,
a tak, jej získavši, zas vrchu nabyla jsem.
Lze bylo oddechnout a falešnou zas hrou...
Leč, hle, mých synů dvě! — Sem na můj povel jdou.
Nuž, slyš a uvidíš, co bude z toho sňatku,
jimž dneska skončíte má dlouhá řada zmatků.

Výjev třetí.

Cléopatra. Antiochus. Selencus. Laoniké.

Cléopatra.

Mé děti, sedněte. — Dnes nastává nám den,
jenž splní přání mé a lásky sladký sen,
kdy vínkem ozdobím z vás jednu hlavu drahou;
tím, který v bouři stu jsem bránila svou snahou;
ten statek přijmete, jež v sterých útrapách
vám zachránil můj pláč, mé starosti, můj strach.
Zdaž tušit můžete, co slz jsem vyronila,
když drsně sevřela mne Tryfonova síla,
a nezbylo mi nic, než poslati vás pryč
dřív, než vás zasáhne zlé jeho vlády bič.
Ó, kterých bolestí jste nedali mi, boží?!
A bol i ztráta má dnem každým růsti hrozí —
hle, celé království se octlo v těchto zdech —
váš otec mrtev prý — a po těch pověstech
lid králi novému chtěl odevzdati vládu;
já darmo vyčtla jsem mu bázeň, nevděk, zradu
a křivou přísahu — byl v přání surový —
nuž, třeba voliti, než sám si vyhoví.

Co nepodstoupím vše, chtíc chránit vaše statky?
A tedy volila jsem chotě zrakem matky.
Antiochus, váš strýc, jím stal se, který snad
vám stolec zachrání, kdy blízký je již pád.
Než jeho podporou když přešla strastí tíha,
zas jeho osobou mne krutý osud stílhá:
Když jeho statečnost stát z bídy vychvátí,
on nechce dědicům jej pravým vydati.
Kdo o vás promluví, ten tresty sobě chystá —
on zmohl Tryfona, by uspěl jeho místa,
a tak ten ochránce, jenž nesl svobodu,
se mění v tyрана a krádce národu.
Než — sám se potrestal! My odpustme mu viny,
vždyť bloudí plný chyb zde s námi mnohý jiný.
Váš otec Nikanor, můj první manžel... však
nač ještě dávatí mu jména sladká tak?
když, mrtvý domněle, jen proto ožil, zdá se,
by zle je ponížil, ne, by je získal zase.
Než dosti; ještě dnes mne děsí rána ta,
jím na mne mířená, mnou v něho zafatá.
Zda ctná či hříšná jest, jen stěží soudit mohu,
zda právo? křivda to? Zda vhod je soudu bohů?
Než buď si tak či tak: to nyní přísahám,
že to, co stalo se, vše bylo z lásky k vám,
ni láskou k životu, ni touhou po hodnosti
mi v nitru nevzplála ta slepá vášeň zlosti.
Mne unavoval trůn, kde věčné neštěstí
mně denně chystalo vždy nové bolesti.
Můj život ztráven byl a marný zbytek jeho,
bych s vámi ukryla tam v městě bratra svého;
leč vidět po strastech a práci, po letech,
že otec odnímá vám plody roků těch,

a vaše koruna že po něm stanovena
by byla potomkům, jež dá mu druhá žena —
ne, po té potupě jsem pouta rozbila —
to všecko směla jsem, bych trůn váš chránila.
A z ruky matčiny teď přijmete to věno,
jež otce nešťestím je krutě vykoupeno,
já mním, že hřešil on, když hodlal vám je brát,
já jen jsem bránila — a jsem-li vinna snad,
rač nebe veliké, jež stíhá naše cesty,
vám nechávajíc plod, mně ponechatí tresty,
rač podle zásluhy mne stíhat ranami,
leč požehnáním svým vždy bdítí nad vámi.

Antiochus.

Ó, paní! Nikdo z nás přec pochybnosti nemá,
že draze platila jste lásku svou k nám dvěma,
a myslím, ze strastí té lásky vykvétá
dnes naděj ve vládu i sladká chvíle ta.
Co dítě krásné jest, tím větší naše přání,
vám vděčnost projevít, k níž jsme vám zavázáni;
než, bychom trvale jí mohli hovětí —
co bylo potom dál, nechť zmizí z paměti.
Jsou v žití záhady, kdy duše rozechvělá
je náhle nucena víc činit nežli chtěla,
pak černé obrazy tu vzniknou truchlivé —
nechť skryje opona je všem co nejdříve.
Syn hřeší zločinně, když zkoumá tyto děje,
ať pak jakkoli jim nebe zdaru přeje,
já z myslí pudím je a věřím, v soužení
že lépe nežli pláč nám sluší mlčení.
Z nás každý čeká trůn, touž nadějí se živě,
než oba čekáme též stejně trpělivě,

nám také bez vlády je život stejně vhod —
nuž, dlouho užijte svých dlouhých trudu plod,
nám teprv případně, až budete ho syta,
a bez rozpaků pak my přijmeme, co skýtá;
když hned jej vezmeme — v tom výtku možno zříť,
že jsme se vrátili ho mocí vydobýt.

Selencus.

Já, paní, k bratrovi se pojím málo slovy,
že — třeba s radostí my čekáme stav nový —
přec není ctižádost nám metou nejvyšší;
dál buďte vládkyní — my šťastni v zátiší.
To bude správné jen, že tolik velikosti
my aspoň splatíme vám holdem poslušnosti,
a při tom onen z nás, jenž nebem určen jest,
se od vás naučí, jak ve vládě si vést.

Cleopatra.

Vše rcete, děti mé: že koruna vás děsí,
ne velkým leskem svým, ne tíhou — v citu směši
ten důvod jediný vám touhu odnímá,
že hanba na ní lpí i na tom, kdo jí má.
To jistě v očích vám je hanbou velmi velkou,
když máte sdíletí ji s naší nepřítelkou,
když sňatkem nehodným v klín padne bezmála
té, která přišla sem, by vám ji vyrvala.
Zda duše chovati můž' city vznešenější?
Ó, synů vykvěte! Ó, matko nejšťastnější!
Los otce vašeho je nyní jasný již —
byl nevinný, a já též svrhnu viny tíž,
on vždy vás miloval a jistě že se vzpouzel,

než sestra s bratrem svým ho jali v kruh svých
kouzel,

tak marným úsilím ho léčka vábila —
jej Rodoguna pak mou rukou zabila,
a takto láska ta tou divnou mocí svojí
vám otce zničila, mně bezúhonnost moji,
a kdyby ruka má se byla zdržela,
pak lásky výsledek vás obral docela.
Tak čest i nevinnost mi navrátí z mých synů
ten, který ztrestá tu, jež vzbudila mou vinu.
Tu ruku, která dnes vám žezlo navrátí,
já v krvi prokleté jsem mohla máchatí,
leč podíl trpících jste měli v časů zlobě,
nuž, nechala jsem vám i podíl v pomsty době.
A aby nadále vše jasné bylo vám:
je cena jediná, již za trůn požádám:
ten z obou (jinžto přec jsem láskou stejně blízka),
kdo podstoupí můj boj — ten starší právo získá,
smrt Rodoguny jen ho starším jmenuje.
Jakž? Užas oběma se v tváři zjevuje?
Snad z bratra máte strach? Hned po potupném
míru,

ježž proklínala jsem, v něj přísahajíc víru,
jsem tajně kázala, by najímán byl lid,
jenž všude čeká již a chce se za vás bít.
Náš sok se odebral v boj s vládci Arménie —
tu snadno zlomíme moc jeho tyranie.
Kdo strach váš vyvolal, když výsledek je jist?
Je to snad soucit s ní? Či ke mně nenávisť?
Snad za choť chcete tu, jež vzdoruje mi nyní,
můj osud vydáte v plen mojí otrokyni?
Oh, žádná odpověď? Ó, děti nevděčné,

já marně stlala jsem vám cesty bezpečné.
Zas mohu zvoliti vám krále, sobě muže,
a ještě jméno mé víc nežli vaše zmůže.

Selencus.

Jen, paní, považte, že první povel ten...

Cléopatra.

Ač zváží každý z vás, čím je mi povinen.
Já vím, že tato krev, již žádám, není dosti
snad vhodným důkazem a zkouškou statečnosti,
leč za život i trůn chci vděčnost viděti,
tož lásky vzájemné to bude pečeti.
Jen tato zástava můj ztíší hněv — dost skrovná!
mne očistí jen čin, jenž činům mým se rovná —
a proto nemístno si rozpačitě věst.
Já opakuji zas: to cena trůnu jest,
jak o svém výboji já rozhodnu, jsouc v právu,
ten starší, ten je král, kdo dá mi její hlavu.
Můj výrok rozhodne — a aby zločin můj
byl plodný, nutno jest jej skončit stůj co stůj.

Výjev čtvrtý.

Selencus. Antiochus.

Selencus.

Zda stačí odvaha, jež úder blesku snáší,
když kruté slovo to v prach deptá touhu naši?

Antiochus.

Zda úder hromový lze srovnat s ranami,
jež kruté slovo to dnes kupí nad námi?

Selencus.

Ó, záští zuřivé a lítice jen hodné!
 Té ženy nesmím zvat již jménem matky rodné.
 Když plně vládl dřív tvé hnusné zločiny,
 jak snesla bys, by duch teď vládl nevinný?
 Co myslíš, jakých vrad že koruna ta chová,
 když zase zločin jen z tvé ruky dá ji znova?
 A jakých nahrne as na nás neštěstí,
 když tobě podobní se máme povznéstí.

Antiochus.

Ne! K právům přírody víc úcty zachovejme
 a smutnou událost jen sudbě přičítejme.
 Dřív krutou zdála se, však laskava je přec,
 když dá nám bojovat jen spolu na konec.
 Dřív, svěřivše si vše a navzájem si soky,
 my nechápali jsme žal taký přehluboký,
 a nyní chápeme, té hrůze lícem v líc,
 že prve bylo to jen smutku polovic.

Selencus.

Tak moudrý zármutek, ježž tlumí úcty něha,
 buď příliš nebolí, buď příliš nenaléhá —
 toť věru silný duch, jenž ihned ve trudu
 zná strasti příčinu a vlivy osudu.
 Co mne se týče, dín, že snáze již je nesu;
 vrou z drahé příčiny — jen výsledek mi k děsu;
 nic nechci podniknout jen k vůli odvetě;
 a za lásku dám rád vše, co mám na světě.
 Víím, čím jsem povinen — však v hněvu, jenž
 mne dusí,

když rámě zadržím, pak aspoň postesknu si
 a když jsem uražen a jen si stěžuji,
 úm věru dostatek jí úcty věnuji.
 Zda správně vidíte ten úkol zlořečený,
 ježž od nás žádati si troutá záští ženy?
 A zříte, toužící zas po zločinech zlých,
 že katy udělat chce z knížat — synů svých?
 A když to vidíte — zda smlčíte to zkrátka?

Antiochus.

Já vidím ještě víc — já vidím: má to matka,
 a čím víc zločinem vztah tento znectěn byl,
 tím více kalu též se mísí v krev mých žil.
 Já cítím, z bolestí jak roste prudká pýcha,
 než zmatek citů mých mi ukládá, být zticha,
 vždyť máme na čele těch činů znamení —
 toť stopy hanebné, z nichž též jsme zrozeni.
 Ó, jak bych shladil rád v své mysli dukaz každý
 a zbloudil od pravdy až po tu chvíli vraždy,
 sám sobě ukrývám tu hrůzu neštěstí,
 kde hanby tolikéž je jako bolestí,
 a matky nedbaje, ježž hrůzy jen si cení,
 vše svedu na osud a na své narození.
 Než — bez vší naděje přec nechci býti živ —
 vždyť přece matkou jest — a krev má mocný vliv.
 Ať osud učinil ji sebe nelidštější,
 snad slza synova ji přece ukonejší.

Selencus.

Ach, bratře — daleko jsme v mládí měli skrýš,
 pak láska nevzniká tak prudká přespříliš,
 vždyť jako v otroctví nás jenom živit dala,

by k službě vzteků svých nás potom zavolala.
Svým nářkem chlubí se — já odhalím ten klam.
V tom srdci jako vy já málo místa mám.
Ač láskou chvástá se, že rozezvučí nebe,
jen sebe miluje a vždy dbá jenom sebe
a ač se před námi tak sladce rozplývá,
jest jenom o sebe, ne o nás pečlivá.

Toť láska falešná, neb zášť je její modla,
a objímajíc nás — nás zavražditi hodlá,
té ženě ukládá, již každý z nás má rád,
chce na nás její krev a trůn tak draze dát.

Nám čekat netřeba, až dá jej z ruky svojí,
je náš, nám náleží — jen odvalu to stojí:

tak vzpoura nevinná jen cestu rovná si,
on patří jednomu, když druhý souhlasí.
Nuž, vládněm — její hněv pak zhyne v malomoci,
a kněžnu vyrve me je jen takto z její moci.

K ní pojďme, bratře můj, vždy svorní, pospolu —
když takto zůstanem — pak bude po bolu.

Já snuji krásný plán, jenž v základech má lásku,
chce mít však oporu i v našem pevném svazku.

Dnes láska stížena jest hořem bez mezí —
leč našim přátelstvím snad přece zvítězí.

Antiochus.

Snad nevěříte mi? — Pak soudíte mne křivě,
leč stejně chápu vás a snáším trpělivě.

Nuž, pojďme; buďte jist, že ani smrti zmar
těch svazků nezničí, jichž lásky šetřil čar.

—

DĚJSTVÍ TŘETÍ.

Výjev první.

Rodoguna. Orontes. Laoniké.

Rodoguna.

Ó, hle, jak zašel hněv a zbyl jen pocit sladký,
jak jinak nezří mne leč vlídným okem matky
a jak má ráda mír, spor vládní vyrovná
a se mnou, se syny jak jedná královna!
Že ještě nedávno jsem křivdila jí v zlobě?
Což nebránila vším jen vlastní právo sobě?
Když tys ji klamala — vždy oči přivřela.
A nedůvěra má mne mášla docela!
Ó, Laoniké, viz!

Laoniké.

A vy, ó, paní, vizte,
že věrnost oddanou mé srdce chová čisté,
že vidouc omyl svůj a její věčnou zlost —
ač s těžkým srdcem jen — svou ruším povinnost
i zradím tajemství, jež hrůzným se mi jeví,
a jdu vám odhalit svou mýlku, její hněvy.

Rodoguna.

Ten spasný pokyn tvůj — toť pomoc poslední,
jíž budu děkovat snad za zbytek svých dní.

Leč tvoje povinnost je přece ještě větší:
ty musíš upravit mi odchod z nebezpečí,
je třeba mi tvých rad, bych přišla k cíli blíž —

Laoniké.

Ó, paní, pro bohy, víc nežádejte jíž;
dost na tom, k vůli vám že zrádnou jsem se stala,
nač ještě proti ní bych radou pomáhala?

Je s vámi Orontes, jenž jako vyslanec
má zvýšit sňatku lesk a řídit celou věc,
vždyť jemu uložil král, bratr milující,
že hlavu předrahou mu bedlivě má stříci.
Zde spolu radte se, vás samu nechám s ním,
co bude výsledkem, ať se však nedovím!

To věřte, synové jsou oba láskou jati,
než vás by ztratili — radš svoje země ztratí,
než nelze zaručit, že ona, divá saň,
když oni odmítnou, nenajde jinou zbraň.

Já bázní zmírám tu — a spatřena-li budu,
pak budu zničena — a vás víc stihne trudu.
Ó, kněžno, přehněte a sneste loučení!

Rodoguna.

Jdi! Moje vděčnost v čas tvou službu ocení.

Výjev druhý.

Rodoguna. Orontes.

Rodoguna.

Co činit, Oronté, v tom strašném nebezpečí,

kdy za skvost koruny se mojí krví vděčí?
Mám přehnout k bratrovi? Či smrti vyčkati?
Či vzdorovati jí, až zbraně uchvátí?

Orontes.

Náš útek, paní má, by dal se provést stěží,
je vojsko v městě zřít, jež všechny cesty střeží.
Vás jistě stopují, když smrt vám souzena,
a přehnout smíte-li — to léčku znamená,
co Laoniké dí, že jest jen úskok lhavý —
své paní slouží jen a vám se věrnou staví.
Vždyť strach má královna přec ze sokyně té
a proto děsí vás a mní, že prchnete,
chce sňatek překazit, jež nerada jen snáší,
a jeho zmaření tak být má vinou vaší,
svým přáním poděsí tak svoji sokyni,
že nedodržen mír — a tím vás obviní,
a král pak popuzen víc na vás nežli na ni,
když znovu vzbudíte tak neklid jeho zbraní,
teť jistě pokáře vám lehkou mysl, strach,
že o věrnosti smluv jste v maruých pochybách,
a maje s Armény dost práce v těžkém boji,
jí nechá bez trestu — a v hanbě sestru svoji.
Těch nízkých prostředků se chraňte užiti,
zde nutno kralovat — anebo zemřítí,
vždyť jinde nedá los vám ke koruně práva —
a jest jí nehoden, kdo snadno se jí vzdává.

Rodoguna.

Ó, jak bych vítala ta slova varovná —
leč naší odvaze se síla nerovná.

Což možno, abychom se vůbec v zápas dali,
když bratr nechal mi jen lidí hlouček malý?

Orontes.

Já byl bych šilený, chtě tvrdit, proti všem
že možno bojovat s tím malým zástupem.
Co vaši oddaní vám nabídnouti mohou,
jest to, že zahynou vám u knížecích nohou.
Než, nač se bojíte, když právě zde vám přán
je mocný obhájce — tož králů, bohu pán.
Vše láska učiní, co nutno, ráda, hladce,
a budou synové vám hradbou proti matce.
Jen řiďte jejich zár — pak vše jim snadno jest,
neb vše je zbožňuje jak nový vzestup hvězd.
Zde vládne královna, jež mocná je a hrozná,
leč vy to zmůžete, že zkázu svoji dozná.
Než v krajní nouzi té již dovolte mi jít,
bych zatím shrómáždil svůj rozptýlený lid —
toť hrstka statečná, nechť čelí zanicením
i první urážce a dalším překvapením.
Nuž, méně bojte se — a hlavně toho dne,
když máte vládnouti, ať láska ovládne.

Výjev třetí.

Rodoguna.

Jakž? Tedy ke lsti též mám vzítí útočiště?
Mám žebrat u těch dvou, z nichž choť můj bude
příště,
a klamným pohledem jim stavět nectný most
a v jejich srdcích tak svou hledat bezpečnost?

Kdo mého rodu jsou, ti před nízkostí trnou,
a ženské úskoky jsou čestné krvi skvrnou,
ať pomoc jakkoli mi oba osnují,
já dosti učiním, když jenom snesu ji.
Tu lásku uvidím a poznám její sílu,
však bez lichotek všech a bez poskvrny cílu,
a je-li silná dost mně býti pomocí —
ač neznám její moc — mne nesmí přemoci.
Ó, záští, hněve můj, jež marně rozum spíná,
své živte pochodně si z citu královna.
Pryč s tvrdou úmluvou, jež k míru nutí nás,
král velký po právu buď pomštěn — již je čas!
Mně vzkřísíte jeho zjev — on mokvá krví, běda,
než láska zuřivá ho ještě v lesku zvedá —
tak jsem ho viděla, když plný ran, tak sám
děl: „S bohem! Pomstěte... já pro vás umírám.“
Žel, drahý stíne, žel! já nevěrna jsem byla
a ruku vražednou jsem posléz políbila
a té se kořila, jež prolila tvou krev —
leč stavu povinnost tak káže krotit hněv;
čím více zrození dá ke koruně práva,
tím velkost otroctví se obtížnější stává.
Smí k lásce, ke hněvu nám srdce sloužit snad?
Ne — našich vášní vznět smí jenom poslouchat.
Ó — my jsme urážku tu zbraní pomstít chtěli —
leč vydavše mne v šanc, mír špatný uzavřeli.
Já, oči zakryvši, zla nechťíc viděti,
jsem sudbě podlehla, jsouc státu obětí.
Dnes však, kdy zjevno jest, že ruka ta se řítí,
jsouc drze dychtivá i zbytků tvého žití,
by ňadra nešťastná mi probodla — ó, žal! —
by srdce hledala, jež tys mi daroval, —

víc nejsem zástavou já míru, který ruší
 mé skvělé otroctví, jež lámu čestnou duší.
 chci zase srdce mít, v něm lásku, nenávisť,
 jen tebe poslouchat, by svazek náš byl čist.
 Zda svolíš k tomu ty, ježž hýčkám v duše taji,
 ty, jeho obraze, ježž city oblétají —
 ó, kníže, jméno tvé ni v nejsladších svých snech
 já nesmím vyslovit zde v palácových zdech.
 Já tuším smutky tvé i obavy i boje,
 tvé vidím svízele a slyším nářky tvoje:
 než je tu povinnost — i ty ji králi vzdeje,
 jenž tobě život dal — a za mne ztratil jej.
 Já totéž vytrpím, i ke mně neklid kráčí —
 kde ty si povzdychneš, já budu hynout v pláči.
 Ó, bozi! Děsím se tu, vidouc knížat pár!
 Má láska — zradíš mne! Skryj alespoň svůj žár.
 Měj na mém srdci dost, tam vlada náleží ti,
 hled překvapený však tě nesmí prozraditi.

Výjev čtvrtý.

Antiochus. Selencus. Rodoguna.

Antiochus.

Ó, kněžno, promiňte náš příchod chvíle té,
 že jdeme léčiti vám moc, již vládnete;
 leč nejsme poddáni jí teprv ode dneška,
 hned první pohled váš nás vrhl v pouta těžká.
 V té úctě povstaly i mlčení i cit —
 táž úcta nutí nás zde s vámi promluvit.
 Hle, šťastný okamžik se rychlým krokem blíží,
 kdy, kněžno, osud váš se s naší sudbou skříží.

kdy právo staršího — tak vratké docela —
 má žezlo dáti nám a vám zas manžela.
 Než hanba byla by, když sami nevolníci
 by hodnost královny své dali panovníci —
 vždyť hra to nábody je, srdcím nemilá;
 buď právem královny, by krále určila.
 Nač sloužit koruně? Ji sama dejte nyní
 a toho nestrpte, by vás jen dali při ní.
 Náš osud upravte, by ušel náhod hrám,
 nám právem staršího jest: líbiti se vám.
 Náš cit má čistý zdroj a proto výš si cení,
 ó, kněžno, výrok váš než hříčku narození
 a obětuje vám — jak přání svádějí —
 i naši tížádnost i naši naději.
 Nuž, paní, vyvolte a ustanovte vládce,
 nám označení to již nedá příčin k hádce,
 a ten, kdo ztratí vás, jsa smířen s losem tím,
 ten aspoň zustane vám prvním poddaným,
 a jeho věčný cit vždy postačí mu k pýše,
 vždyť u vás hodnost ta je víc než jinde říše,
 v tom slávu uvidí a v tom i neštěstí,
 vám k službám moha být, pozbudě bolesti.

Rodoguna.

Já velmi vděčna jsem té přichylnosti vaší,
 jež obětuje mi, co mužům nad vše dražší,
 a jest mi radostí váš jemný, dvorský mrav.
 Leč dcerám královským — těm nepřisluší práv.
 Vždy bez nich králové si o nich rozhodují,
 když trůny budují anebo plány snují.
 Zde osudem je stát — vše přijde, jak chce on,
 a podle státních smluv se řídí srdce sklon.

On řídí kroky mé a víc než vínek platí,
jak on mi poručí, tak musím milovati.
Co halí tajemství, to k budoucnu je most,
má láska zrodí se, až svolí povinnost.
Je marno, čekat víc; já nezasáhnu v práva,
jež patří královně — ač cit váš mi je dávat;
ji jen bych dráždila, chtěje jednat, jak jste řek'.
Snad zamlčeli vám, až kam jde její vztek;
já dobře však jej znám a vážím činy, slova,
bych zamezila vše, co roznítí jej znova.
Čím vším mne stíhala! Kam šla v své odvaze!
Chci s vámi věřit, že přešly nesnáze,
než se mnou bojte se: v té volbě dřímá počin,
by záští hynoucí se vzňalo v nový zločin —
ten výraz promiňte, že mír jím ruším zas,
jejž zvolna upevnit měl milosrdný čas.
Tak plamen uhašen se pod popelem skrývá
a toho překvapí, kým náhle vzbuzen bývá —
a stravu poskytnouc v ta břevna plamenná,
já zasloužila bych být ohněm ztrávena.

Selencus.

Proč nová nenávisť by děsiti vás měla,
kdy v ruce vaší jest, ji rozdrtití zcela?
Jen krále vyvolte a vládněte pak s ním,
a odzbrojený hněv se stane bezmocným,
a všečen její vztek v té bouři bezvýsledně
jen jako plytký dým se k modru nebo zvedne.
Je od té volby snad strach její odvislý,
by z něho vzešlo zlo, jež mate na mysli?
Nám patří koruna — a té to neponíží
a právům přírody to také neublíží,

když kdo z nás druhému svůj podíl přímo dá,
když rozhodnete vy a nejen náhoda.
Ty jemné ohledy by nesly všem jen škodu,
vždyť vaše náklonnost se rovná právu zrodu,
jež z klidu nemile vás potom vyděsí,
když vyzní naopak než srdce přeje si.
Aj, slavili by vás — a byla byste k pláči,
tam slujíc vládkyní, kde násilí vás vládí;
být slavnou v otroctví, toť pocta bez ceny,
a jedem kalili by dar ten vznešený.
Nuž, při tom plameni, jenž naše nitra moří,
ó, kněžno, nenechte nás hynout v tužeb hoří,
a manželova slast, jenž čeká v naději,
se zdvojnásobí tím, že sama dáte ji.

Rodoguna.

Váš krásný zápal žhne, však oslňuje oči.
vy chcete ku předu — a on vás nazpět točí.
Což víte s jistotou, že — rozhodnu-li hned —
jen štěstí vyvolám a neprobudím běd?
Mám strach, ať jakkoli se duch váš ctností zbrojí,
že dvěma zbudím žal, až zjevím vůli svoji,
ne že bych zhrdala snad city vašimi —
z vás komus náležet, vždy štěstí značí mi.
Teď musím poslechnout tak, jak mne osud zmahá,
leč mám-li se již dát, pak cena bude drahá;
já pokorně se vzdám, jak vládci napadne,
leč na mně dobýt mne — je velmi nesnadné.
Což víte, jakých sil, co služeb a co práce
mé pýchy rozmarům kdy dosti bude zdát se?
Jak slavné rekovství mne teprv uchvátí?
Co hrůzných překážek je třeba zdolati?

Mé srdce patří vám — jeť smluv to článkem
platným.

než varujte se pak je nechat samostatným,
a možná na vždycky že přece zhořkne vám,
až cenu prozradím, již za ně požádám.

Selencus.

Ať jakýchkoli sil vám třeba, služeb, práce,
je láska vyplní vždy ráda, snadně, krátce.
Kde z hrůzných překážek strach jaký vznikne as,
když po těch stupních lze si vysloužiti vás?

Antiochus.

Ó, kněžno! Otevřete své srdce — naše vizte
a lépe posudte žár naší lásky čisté
a rcete zřetelně, čím vám se zavděčí
ten, komu výrok váš dá štěstí největší.

Rodoguna.

Vy tedy chcete tak?

Antiochus.

Nám nad to přání není.

Rodoguna.

Já brzy uvidím, jak žár se v lítost mění.

Selencus.

Pak smrtí pykejme tu lítost neblahou!

Rodoguna.

Nuž, chcete skutečně?

Selencus.

To ztvdím přísahou!

Rodoguna.

Nuž, tedy znejte mne i čím je duch můj veden,
jsem krále poslušna — neb z vás jím bude jeden.
Než, až můj výrok pak vám bude nemilý,
mně svědčte bohové, že jste mne nutili,
že proti vůli své ty prozrazuji touhy
a zápal vyznávám, ježž zákaz tlumil dlouhý,
neb stará povinnost mi budí v paměti,
co zřetel na smlouvy již nesmí zdržeti.
Ó, hrůzy, knížata, ó, hrůzy z hrobů vstanou:
váš otec — mrtev — mnou — a vaší matky ranou!
Dřív — otrokyní smluv — to v myslí usíná,
leč nyní, svobodna, vím, čím jsem povinna.
Nuž, volte — zašší mě — neb lásku! Krále sny
já oba miluji — a oba královniny
já nenávidím. Hle! Nuž, volte — vzdejte se —
má vůle prostřední však cesty nesnese.
Či stranu volíte? Já tím se řídit musím;
ctím stejně jednoho, jak druhého si hnusím.
Co u vás miluji? Toť slavná kráče krev,
a znechtí také mne, kdo znechtí jeho zjev.
Trun, který zanechal, krev, kterou máte v sobě —
snad hodny úvahy jsou tyto věci obě;
to sláva žádá si a láska vymáhá —
zda jiných důvodů tu jaká převaha?
Když lásku k mateři cit k otcí nepřekoná,

jsste krutí, nevděční a vrazi jako ona;
když odsoudíte ji — pak vykonajte trest —
ji napodobte však, když milejší vám jest.
Hle, zápal je ten tam! A v obou duše malá!
Ó, to jsem říkala! Ó, to jsem předvídala!

Antiochus.

Ó, kněžno...

Rodoguna.

Není kdy! Vše řečeno jest již.
Dřív moje mlčení vám bylo na obtíž.
Snad záští — krutostí ta povinnost se zdá vám —
mstít otce třeba však — a za to jen se vzdávám.
Tak Rodoguna chce — kdo odváží se z vás?
Kdo ráčí přijmouti mne potom — určí čas.
Dost! S bohem, knížata!

Výjev pátý.

Antiochus. Selencus.

Antiochus.

Ó, běda — krutý žale!
Toť tedy odměna jest lásky dokonalé?

Selencus.

Ó, bratře, přehá nám — toť krutá odpověď.

Antiochus.

Nám srdce protknula a k Parthům přehá teď.

Selencus.

Jak bohů soud je křiv! Ta duše zatvrzelá
má naši matku mít — a z ní se zrodit měla.

Antiochus.

Náš pláč buď bez kleteb!

Selencus.

Ó, jak mne soužíte
svou věčnou mírností i nyní v bouři té.
Nač ještě vládnouti? Nač ještě milovati?

Antiochus.

Víc třeba úcty k té, jež láskou srdce chvátí!

Selencus.

Toť milovati trůn — neb milovati ji,
a trůn chce koupěn být a láska opíjí.

Antiochus.

Toť malý jemnocit, to náhlá, velká vzpoura,
jež úcty ke trůnu i k zbožňování bourá.

Selencus.

Když žádá poslušnost si tolik neřesti,
tu může vzpoura jen nás správně vyvésti.

Antiochus.

Ne — vzpoura, bratře můj, je odpor marně smělý,
když odvolati lze ten předpis, jemuž čelí.

A také může chít jen nerozvážený bloud
 své štěstí nádherné tak snadno dosáhnout.
 Jen z práce slávu mám — to vůle jesti bolní;
 když získám vítězství, pak v triumfu jít mohu.
 Než marně snažím se strast naši laskati —
 náš bol svou silou vždy ty klamy vyvrátí.
 To hoře — propast jest, jak zdání mé mne jistí,
 kde zločin ověněn má býti nenávisť.
 Tam sláva nemá cti a chvály nemá ctnost
 a jenom vraždami lze získat blaženost.
 A vida obraz ten a jeho hrůzu chladnou,
 já povzbuzuji vás — však moje síly vadnou,
 mám strach a kolísám a srdce sklíčené
 tu k bolu chýlí se — tu ctnosti vzpomene.
 O, bratře — odpusťte mé nesouvislé řeči,
 jež zmatek zrcadlí mé duše, stále větši.

Selencus.

Já stejně jednal bych — však pobouřený duch
 se snaží střístí jeho a zlomit těžký kruh.
 Mne učí tížádnost, jež v žáru lásky sténá,
 a vidím, co je trun — a vidím, co je žena.
 A měře cenou jich i jejich držení,
 svou hasím tížádnost i lásky nadšení
 a ve váš prospěch rád se všeho zřící mohu —
 leč čím volnost zas, mně danou přízní bohů,
 též cítím výčitku a cítím také strach,
 že osudný bych dar dal tomu, kdo mi dral.
 Ó, bratře — ujděme těm duším krutých citů,
 své boje svárlivé by bez nás skončily tu!

Antiochus.

Já mnoho miluji — a proto doufám víc.
 Což zhasne naděje, když plamen vlá jí vstříc?
 A její bludný vrak mne nese k jakés tuše,
 bych lépe nežli vy ty soudil hrdé duše.
 Mně věřte: obě dvě náš nářek čekaly,
 tu srdci pozbyvše, těm vzdechům přechaly.
 Než kdyby jejich vztek byl vyčkal našich vzdechů,
 pak byl by odzbrojil a měl by pro nás těchu.

Selencus.

Nuž, plačte před nimi a vzbudte vzdech i sten,
 a já se budu bát, že sen náš vyplněn.
 Ať nářky vymohou vám jejich přízně dosti,
 vždy třeba uhýbat té obaplné zlosti,
 je chraňte navzájem — a vztekem jejich ran
 vy, stoje uprostřed, pak buďte ubodán.
 A to jen k pláči jest! Nač kořit se těm dvěma?
 tu žádná k rozkazům ni k volbě práva nemá,
 ať žádá cokoli vztek jejich na kom z nás —
 přec kněžna vaše jest, neb králem činí vás,
 Ó, škoda pro obě je pláče upřímného —
 já štěstí našel jsem — a vy se chopte svého,
 mé srdce nežárli, jen věrně soucítí,
 a smutným přátelstvím vás budu střežiti.

Výjev šestý.

Antiochus.

I z lásky k bratrovi již roste mi jen hoře,
 ou zkázy nevidí, sám v neštěstí se noře,

než moje přátelství snad zamezí ten svod —
 chci za vás jednati, ať nevhod vám či vhod,
 a mine, bratře můj, to vaše rozhořčení,
 vždyť vaši naději jen ukvapenost mění.
 Nás často omýlí ran bolest veliká,
 když roste, myslíme, že již již zaniká;
 ač spravedlivý hněv nám na mžik mysl víže —
 kdo necítí svých běd, je nemocen tím tíže;
 v tom poklidu jest jed, jste klamu obětí,
 a zdraví zdánlivé jen smrt má v zápětí.
 Ó, velcí bohové! Kéž tušení mě klame!
 Leč zatím zkusme to, zda bouří zažehnáme,
 a nad tím výbuchem a hněvem bez mezi
 zda láska s přírodou svou silou zvítězí.

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ.

Výjev první.

Antiochus. Rodoguna.

Rodoguna.

Co slyším, kníže — jakž? Mé vzdechy slyše, mníte,
 že miluji — a hned tak směle mi to díte?
 To bratr váš či vy v svém náhlém zmámení
 si myslíte, že já...

Antiochus.

Ó, kněžno! Shovění!

Z nás nikdo na tolik přec není bez rozvahy,
 by doufal ve štěstí, že vám je náhle drahý.
 Já vaši cenu znám, svých jsa si vědom chyb,
 a drahý sok můj zná své vady ještě líp.
 Leč vám, toť nedávno, zde srdce promluvilo,
 chtějí lásku projevít, jíž trochu v skrytu zbylo,
 tož vyslechnouti nás snad není nesnadné —
 vždyť někomu z nás dvou přec posléz připadne,
 a je-li bláhové se kochati tou věrou,

tím také v pochybnost se boží soudu berou,
pak hoře hodni jsme, jež nám jste určila,
ne oné naděje, jež svitla spanilá.
Ó, kněžno, pro bohy a při tom citu novém —

Rodoguna.

Dost! Duše hlubina se nevyvází slovem.
A příliš naděje si smělost horlivá
z mých odvozuje slovy, jichž slušnost užívá.
Je pravda, řekla jsem... ať význam jakýkoli,
leč třeba zasloužit si té, již srdce volí.
Ne, pro vás nebyly mé vzdechy dřívější,
jen pro manžela stesk se jimi konejší.
Tak jeho památce má vzpomínka se klání,
jí budí jeho smrt — neb stále myslím na ni.
Ó, syny buďte mu! Štít jeho zvedněte!

Antiochus.

Vy jeho srdce pak v nás obou přijměte!
To srdce, poddané vám mocí lásky svaté,
to srdce, pro které tu denně vzdycháváte,
to srdce horoucí, v němž rána strašlivá,
by milovala vás, zas krve nabývá,
zas živne, miluje a čerpá z naší krve
a jeví milující, že totéž je co prve.
Ó, kněžno, v stavu tom, jímž osud váš je spiat,
že syny jeho jsme — jak líp lze dokázat?

Rodoguna.

Když máte srdce to a když vás láskou mámí —
to číňte, co by sám byl činil, jsa tu s námi;

vám srdce zanechal — nuž, propůjčte mu pěst;
či možno míti je a jen je hluše nést?
A špatně říká-li, co od vás očekává,
můj hlas mu pomáhá a jemu síly dává.
Již, kníže, po druhé on takto mluví k vám,
je třeba mslítí jej!

Antiochus.

Ten rozkaz přijímám.
Jen vrahy jmenujte, a jdu.

Rodoguna.

Aj — proč pak v taje
svou matku halíte, ten rozkaz přijímaje?

Antiochus.

Ach, nechcete-li zřít nás udupány v prach,
pak jiný musí být buď mstitel nebo vrah.

Rodoguna.

Již vidím jasně dost — jí vaše duše straní,
jste, kníže, oddán jí!

Antiochus.

Ba, jsem jí oddán, paní!
a k nohám nesu vám své krve čistý var,
již dala příroda mi narozením v dar.
Vy tlumočíte nám hlas k pomstě volající,
nuž, buďte mstitelkou a nejen prostřednicí,
ten rozkaz vyplňte a spěšte smrtí mou
i krále pomstít i ztrestat královnou.

Až zlá ta povinnost však smrtí mojí mine,
tu k dobru bratrovu vám nastávají jiné.
Hle! Kraleviců dvě tu v lásky zajetí —
buď choťem jeden z nich a druhý obětí,
tak matky zločinnost vy v jednom potrestáte
a v druhém otcí zas vděk svého srdce vzdáte,
a zbude potomstvu ten příklad na odiv,
že soud náš přísný byl a stejně spravedliv.
Jakž? Sluchu nedáte ni hněvu ani lásce?
Já trestu nezískám ni odměny v té sázce?
To srdce zbožňuje a ukrutný váš soud...

Rodoguna.

Žel! kníže...

Antiochus.

Ještě král vám loudí pláče proud?
Vždy stojí tu ten stín a vzdech váš po něm pátrál

Rodoguna.

Ó, jděte! Jděte již — neb zavolejte bratra!
Byl méně strašlivý ten zápas pro můj cit,
když s vámi oběma mi bylo zápasit.
Jsa sám, jste silnější, než když jste oba spolu,
dřív byl mou zbraní vzdor, a teď se třesu v bolu.
Já miluji! Ó, žel! Má láska veliká,
když záštím planout chci, mi maní uniká,
ach, se rtů prchá mi — má zdrženlivost mizí,
když naléhá váš zrak a mluví cit váš ryzí.
Má láska volila — a přes hněv bláhový
tím vzdechem posledním to doznám — jste to vy!

Mám krutou povinnost — a lásce místo přejí,
vy neviňte mne z ní — vždyť příčinou jste její,
vy vzbudil jste ji sám, mne k volbě donutiv,
tím padly závazky, jež platny byly dřív.
Váš otec pro mne pad — mně divná sudba zbyla:
Když budu svobodna, je třeba, bych ho mstila.
Tak plamen v duši mé se marně rozpíná,
a musím-li se vzdát — je cena jediná,
než nemyslete si, že žádost má vás nutí,
je správná sic — však též je správné odmítnutí;
vy s láskou pojíte i úctu — tím jste čist,
mých poslechněte slov — mou mějte nenávisť.
I pro mne pomsty čest má příliš malou cenu,
než abych zločinu snad byla za odměnu.
Teď jest mi poslechnout, co v smlouvách

mirových —

neb navždy ztrácím vás, když vyprostím se z nich.
Víc pro vás učinit mi nelze již, ó, kníže!
téz pýcha rodinná mé činy přísně víže —
byť sebe mocněji žár lásky ve mně vzplál,
já jsem si povinna, by choťem mým byl král,
a čekám od matky, když cit jsem umlčela,
že trůn mi dá buď vás buď bratra za manžela.
Než padne tajemství, jsem s vámi v přáních všech,
když obdrží moc on — vám náležím v svých snech.
Toť vše, v čem se smlouvou se ve svých citech
snášim,

toť vše, co příslibit mé city mohou vašim.

Antiochus.

Co mohu chtítí víc? Jest jeho štěstí mým,
jej šťastným učíte a pranic neztratím,

a svolí přátelství tam, kde se láska bojí,
já budu žehnatí té velké ztrátě svojí
a nucen předčasně se nadějí svých vzdát,
já zemru bolesti, však přece zemru rád.

Rodoguna.

A souzeno-li mně se vaší ruky zřici
a pro jiného žít než pro vás, králevici,
má láska... S bohem však — můj duch je
v závratí —
a chce-li lásce mé vás cit se rovnati,
pak srdce vašte si, jež miluje vás věle,
a ke mně vraťte se jen s vínkem na svém čele.

Výjev druhý.

Antiochus.

Můj nejkrásnější sen se mění v skutečnost —
ty, lásko, vítězíš! — Však na tom není dost,
neb chceš-li ovládnout v tom příhod vlnobití,
pak hlasu přírody dej ještě zvítěziti
a onen jemný cit v ní pro nás probuď těž,
jež v srdcích milenců svým žárem vzněcuješ,
ten soucit vševládny, tu slabost ušlechtilou,
jež ničí nenávisť svou dobrodějnou silou.
Aj, matka... Přírodo i lásko! Bohů soud
ať dá mi polnout jí — či ihned zahynout.

Výjev třetí.

Cléopatra. Antiochus. Laoniké.

Cléopatra.

Nuž, synu — korunou již jsem vám zavázána?

Antiochus.

Vy paní, víte jen, zda je mi nebem přána

Cléopatra.

Vy víte líp, zda již jste zasloužil dar ten.

Antiochus.

Vím jen, že zahynu, jsa vámi oslyšen.

Cléopatra.

Jsa příliš pomalý mně k službám být, můj synu,
jste nechal bratrovi, by předešel vás v činu?
On uměl pomstít mne, co vy jste rozmýšlel?
Mám jemu dáti to, co sám jste míti chtěl?
Toť velké neštěstí — a skutečně mne rmoutí,
neb ztratit korunu — toť jako zahynouti.
Znám jenom jeden lék — však jeho podoba
je děsná, nejistá a smutná pro oba;
já nevyšlovím ho — spíš sejdu v temno Hádu;
leč všecko ztrácíme, když ztratili jsme vládu.

Antiochus.

Lék našim svízelnům — ten máte v moci vy,
a není nejistý, ni bolný, děsivý,
jen urputný váš hněv nám naše štěstí hatí —
vše, paní, ztrácí ten, kdo Rodogunu ztratí,
je drahá oběma — ó, sudte, jaký trest
v tom vašem rozkaze a jaká trýzeň jest!
Vás jistě uráží, že doznávám ty city;
leč rostě bolest z nich, když zůstávají skryty,

a vaše srdce pak, jež sevřel hněvův chlad,
těch bolů neznajíc — jak má se slitovat?
Toť jediný jest lék, jenž naše hoře změní.

Cléopatra.

Aj, zdá se — posedlo vás slepé omámení,
neb zapomněl jste snad, s kým mluvíte? Či spíš
jste bludu podroben, že jste mým králem již?

Antiochus.

Ne — šetře úcty k vám, chci vysvětliti pouze,
že sama dala jste směr mocně naší touze.

Cléopatra.

Že já jsem vzbudila ten nevítaný vznět?

Antiochus.

Nuž — která záminka nás povolala zpět?
Přec volala jste nás, by ten, kdo starší, právem
hned kněžnu obdržel i s panovnickým hávem?
A dál šel počín váš: nám dala jste ji zřít,
tak vámi její zjev si směl nás podrobit!
Vám, paní vznešená, se naše vůle kloní,
vždyť vy jste kázala nám ucházet se o ni,
a kdyby nebyla nás krásou zajala,
pak přece povinnost k ní přání upjala,
ať z touhy po vládě, ať jati citů vírem,
vždy podle podmínek, jež stanoveny mírem,
ji máme žádati a takto volá nás
i láska — povinnost — i ctižádosti hlas.

Tak pěstili jsme cit, jak vy jste vznítila ho,
a každý z nás se bál jen o bratrovo blaho,
leč naše přátelství moc větší v sobě má —
ó, chvíli soucitu teď přejte oběma!
Kdo z nás měl tušení, že záští dosud plane,
že neshládl ho mír ni smlouvy ujednané?

Cléopatra.

Ne! — Ale v duši vás měl pálit hanby hrot,
již ušetřila jsem i vás i celý rod!
Kam bez mé odvahy by stržen byl váš osud
tou ženou nehodnou, jež — hanba! — žije dosud!
Já v bludu žila jsem, že srdce citlivá
si zachovají hněv, jímž rána ožívá,
a jej jsem hýčkala svým vládným přetvářením,
by pak — až zmohutní tím malým obmezením —
ta hněvu bystřina a naděj odplaty
vše strhla útokem v své vírné záchvaty.
A nyní konám víc: já podněcuji, nutím
a hrozím, poroučím — však chladni jste k mým
hnutím,
a žezlo, které vám má ruka podá v dar,
nic nemá svůdného, co budí krve var?
Nic o něm nevíte? Nic, jak jsem potupena?
I práva přírody jsou láskou přehlušena?
Ó, tak jen zrůdný syn svou matku zaprodá!

Antiochus.

Má láska právo své a má je příroda,
a každá pro sebe si vládne svojí duší.

Cléopatra.

Kde láska ovládla — hlas přírody se ruší.

Antiochus.

Nás dvě ty možnosti si stejně zajaly,
my oba zhyne me i pro vás, třeba-li,
než také...

Cléopatra.

Mluvte jen, jak vzdor a nevděk svádí.

Antiochus.

My oba zhyne me i pro ni stejně rádi.

Cléopatra.

Ó, zhyňte, zhyňte jen! Váš odboj proklatý
jen hnusu hoděn jest, ne jiné odplaty.
Mé oči snesou to, a slzy neproleji,
a uvidím jen vás — ne lstivé kouzlo její
a slavně zajásám, svých synů vidouc skon
a jejich přátel strach a nepřátel svých ston.

Antiochus.

Nuž, věru, jásajte, když nic vás nepoděsí.
Jak? Ruka chvěje se? Nuž, moji poslužte si.
Jen, paní, poručte, jsem hotov poslouchat
a srdce probodnu, jež schopno zrady snad.
Jsa spokojen, že smír vám zjednám svojí smrtí,
že krví smyji hněv, jenž vaše štěstí drtí.
Leč ten-li odpor váš, jsa tvrdý k slovům všem,
chce naší lásky vznět zvat ještě odbojem,
pak aspoň vzpomeňte, že naší lásce zbraní
jen marné slzy jsou a fuché bědování.

Cléopatra.

Ó, že jsem váhala ji na mučidla vzít!
oč mnohem snadněji jsem mohla zvítězit!
V mém srdci teď váš pláč má příliš pochopení,
žár pomsty zhasíná a v náklonnost se mění,
jen slzou odpovím, když uslyším váš vzdech,
a cítím: matkou jsem — když vy jste v bolestech.
Nuž — rozhodnuto jest! Již vzdám se — konec
pýše!

Vám Rodoguna již ať náleží i říše,
jste starší zrozením — nuž, vzdejte bohům dík!
Ji mějte — vládněte!

Antiochus.

Ó, jaký okamžik!
Již konec útrapám, jež bolely tak strašně,
a díky bohům všem, že mírní vaše vášně!
Ó, paní, možno-li?

Cléopatra.

Již marný byl můj vzdor —
Můž' síla přírody být srdci na odpor?
Již nic vám neříkám — vás láska k matce světí,
a cit ten zamlčí, co třeba zamlčetí.

Antiochus.

Jakž — tedy vítězím, byv mrtev bezmála?
A ruka smrtící mi léků podala?

Cléopatra.

Tak jest — chci odměnit tu vaši lásku něžnou;
nuž, jděte, jděte již a všecko sdělte s kněžnou,

neb jistě zaplesá tak jako její pán —
vy neplál byste tak, sám nejste milován.

Antiochus.

Ó, Antiochu, hle, jsi šťasten s chotí svojí —
ba, paní vznešená, nás blaho rovné pojí.

Cléopatra.

Nuž, jděte! Každý mžik, jenž vám tu uniká,
je slasti na úkor, jež čeká, veliká,
a dneska na večer, až dojde ke slavnosti,
mé nitro objeví, zda dosud záští hostí.

Antiochus.

A my chceme dokázat v tom velkém plesání,
že vždy, i s korunou, jsme vám jen poddáni.

Výjev čtvrtý.

Cléopatra. Laoniké.

Laoniké.

Přec velká odvaha ty velké zmožila hněvy.

Cléopatra.

Ach, srdce matčino — což synům nepoleví?

Laoniké.

Pláč dosud neoschl té chvíle dojemně...

Cléopatra.

Nechť přijde druhý syn — s ním samu nechte mne.
Jej čeká velký bol, já vím to — ale záhy
já svedu hoře to zas v klidné žití dráhy.
Jen neprozradte nic — tak snese líp ten trud,
když zví to od matky, že osud rozhodnut.

Výjev pátý.

Cléopatra.

Ó, špatně pronikáš taj temné urputnosti!
A zříš-li slzy mé — to jsou jen slzy zlosti,
a hněv můj, o němž mniš, že pozbyl marně síl,
jim dává prouditi, jen by ti pravdu skryl.
Již samo v sobě jen mé tajemství se chrání —
ty, bědný mileneček, ježž oklamalo zdání
a jehož lehký duch se chtivě uváže,
kde vnaďu úskočnou má léčka ukáže —
jdi, kam tě zavádí tvá láska potutelná,
dej přednost sladkým snům a nedbej nesmrtná.
Znám pomsty umění — ty jásej v štěstí svém,
já zchystám moře běd a utopím tě v něm.
Vždy pýchy přemíra dbá dobře rovnováhy,
a boj se úkladů, když vzdá se příliš záhy —
a neznáš odlišit pak srdce od hlavy,
když věříš v náhlost změn — v spěch vždycky
nepravý.
Zda vskutku jiná jsem — to večer uvidíte!

Výjev šestý.

Cléopatra. Selencus.

Cléopatra.

Již jsem se pomstila, ó, Selencu — zda víte?

Selencus.

Ó, kněžno ubohá!

Cléopatra.

Jak, máte pro ni žal?

Ji miloval jste?

Selencus.

Dost, bych skon ten oplakal.

Cléopatra.

Nuž, dále služte jí, jak věrnost káže něžná:
jsem pomštěna — a přec je ušetřena kněžna.

Selencus.

Ó, nebe! Koho pak jste pomstou stihla?

Cléopatra.

Vás!

jenž chcete, zrádný syn, se zmocnit jejich krás,
vás, jenž ji máte rád i přes matčinu vůli,
vás, jemuž hnusí se být k službám mojí z vůli,
vás, jehož zmámení — mých přání nedbajíc —
mé boží radostí, mou pomstu bije v líc.

Selencus.

Mne!

Cléopatra.

Tebe, proradný! Jen stav se nevědomým
k těm žhavým plamenům a ke zlu, jimž tě zlomím,
a svádí-li tě blud, že tak se zaštitíš,
nuž, o něm zvidaje, je počni cítit již.
Jsi starší — trůn je tvůj, trůn slavný po tvém otci,
a Rodoguna s ním by propadla tvé moci,
jen tys měl králem být, ji za choť dostat pak —
že rodu tajemství jen mně je známo však,
tu právo rodové dle vůle mé se svezlo,
a nyní sok tvůj má tvou milenku i žezlo.

Selencus.

Můj bratr?

Cléopatra.

Slovem mým má právo ke trůnu.

Selencus.

Mne nijak nermoutí, že dostal korunu.
Však zatím z důvodů, jež ovšem jsou vám skryty,
dřív než jste jednala, vás předešly mé city.
Mně nejsou vábny tak ty statky královny,
dřív, než jste vzala je, jsem dal je bratrovi,
a v to-li sevřete svou celou z vůli škodnou,
pak přání obojí se velmi dobře shodnou.

Cléopatra.

Tak rozhořčení zlé se hodlá ukryti,
tak zálud poklidem je hodlá zdobiti,

tak duch se domnívá, že zajme v léčky známé ty, jejichž počinů se právem obáváme.

Selencus.

Jakž — což snad chovám já v svém nitru tajný hněv?

Cléopatra.

Jak, sketo, ztrácíš ji a nevěře tvoje krev?
Ji, s kterou bohů soud ti štěstí sňatku dával,
ji, jejíž klamný skon jsí právě oplakával?

Selencus.

Aj, provázel-li dřív tu zprávu soucit můj,
to ještě neznačí, že chci ji stůj co stůj.

Cléopatra.

Ať smrt ji zachváti či sok ať unese ji,
vždy stejně milence přec dojme ztráta její.
a ten, kdo po ztrátě se teprv konejší,
ten nedá sokovi svůj statek vezdejší,
vždy v hloubi rozhořčen jej zpět chce dobyt — ale
chtě soka překvapit, je chladný okazale,
hněv roste vědomím, že tím, co osud sklál,
byl lásce povinen i milence i král.

Selencus.

Snad. Ale rcete mi: to matka láskou svoji
chce proti bratrovi mou bolest vyštvať k boji?
Chce, aby zuřila? Tu zisk v tom máte as.

Cléopatra.

Mám — bych ji poznala a zmařila ji včas,
mám, aby přes tebe mi kynul úspěch díla,
jež chce mi zmařiti tvé tajné zloby síla.

Selencus.

Nuž, tedy věřím to. Leč zisk to nebo lest
nás činí staršími, jak právě libo jest?
Kdo z nás má věřiti? A který příkaz práva
mně jedinému jen trest celý trpět dává
a za totožný cit, jimž srdce raněna,
mně připadá jen trest a jemu odměna?

Cléopatra.

Jsem královna! Jak chci, já tresci — dávám milost
a velmi divím se, zkad tato odvážlivost,
že syn můj, obviněn byv právě ze zrady,
si troufá zkoumati mé přízně záhady.

Selencus.

Nuž, tedy odpusťte mé nerozvážné snaže,
co bratr od vás má — ať užije to blaze.
Já vidím lásky té, již věnujete nám,
víc, než si myslíte, a víc, než chci jí sám:
dál o tom nemohu však mluvit z uctivosti.
Já nejsem zaslepen — a odvahy mám dosti!
Leč nikdy nevěřte, že cit jen nestálý
je láska k bratrovi a úcta ke králi.
Toť vše. —

Výjev sedmý.

Cléopatra.

Chci vraždit zas! Má lačná duše křičí.
 Zlem jejich láska jest — však přátelství mne ničí,
 a proti zlobě své tu vidím v synech svých
 dvě děti vzbouřené, dvě soků spojených.
 On ztrácí milenku i trůn — a nezastená!
 Ó, jaký je tvůj čar, ty kněžno zlořečená?
 A plamen vznítivši, rci, jakým právem pak
 si zvolíš jednoho — mně oba vezmeš však?
 Než ještě nedoufej, že nenávisť má zchladla,
 a nejsi královna, bys dvěma srdci vládla.
 Vím dobře, vidouc je v tvé moci docela:
 dřív musím zmařit je, bych k tobě dospěla.
 Nuž, budíž. Ruka má, jež k otci troufala si,
 i ty dva životy, jež zradily mne, zhasí —
 vždy stejně hroživé jak on jsou cestám mým —
 jak s ním jsem začala, tak s nimi zakončím.
 Ať zmlkne krve hlas — či ohne jejich šíje,
 by záští sloužili dřív nežli zahubí je.
 Leč jeden seznal již, že chci je ztrestati —
 kdo váhá, zameškává, co jiný uchvátí;
 nuž, vyhledejme včas, jak na jatka je věsti —
 a hrůzou zločinu se vznesu k svému štěstí.

DĚJSTVÍ PÁTÉ.

Výjev první.

Cléopatra.

Dík bohům velikým! Zas bližší je můj cíl!
 Je mrtev Selencus! Toť pomsty první díl —
 že bratr s nevěstou ho najdou v stínu moci,
 to může přislíbit mým jménem svému otci —
 ó, přijdou v zápětí — a vše jest hotovo,
 by svazek přervaný byl spojen nanovo.
 A ty, jenž čekáš jen, až slavně světla vzplanou,
 bys k nohám sokyni mi strhl potrestanou,
 kdy oba milenci, až tuto zasednou,
 trůn, manželství i smrt zde přijmou najednou —
 ó, jede, vrátíš mi můj vínek panovnický?
 Zda věren budeš mi, jak ocel byla vždycky?
 Zda stejně posloužíš? A v nevitáný čas
 proč, ctností bláhová, se náhle vracíš zas,
 ty něžný soucite, jen skrytý v rouše jiném?
 Ne, Rodoguny choť — ten nesmí být mým synem,
 mé krve není v něm již ani krůpěje,
 když s trůnu strhne mne — a s ní tam dospěje.

Výjev sedmý.

Cléopatra.

Chci vraždit zas! Má lačná duše křičí.
 Zlem jejich láska jest — však přátelství mne ničí,
 a proti zlobě své tu vidím v synech svých
 dvě děti vzbouřené, dvě soků spojených.
 On ztrácí milenku i trůn — a nezastená!
 Ó, jaký je tvůj čar, ty kněžno zlořečená?
 A plamen vznítivši, rei, jakým právem pak
 si zvolíš jednoho — mně oba vezmeš však?
 Než ještě nedoufej, že nenávisť má zchladla,
 a nejsi královna, bys dvěma srdci vládla.
 Vím dobře, vidouc je v tvé moci docela:
 dřív musím zmařit je, bych k tobě dospěla.
 Nuž, budiž. Ruka má, jež k otci troufala si,
 i ty dva životy, jež zradily mne, zhasí —
 vždy stejně hroživé jak on jsou cestám mým —
 jak s ním jsem začala, tak s nimi zakončím.
 Ať zmlkne krve hlas — či ohne jejich šije,
 by záští sloužili dřív nežli zahubí je.
 Leč jeden seznal již, že chci je ztrestati —
 kdo váhá, zameškává, cò jiný uchvátí;
 nuž, vyhledejme včas, jak na jatka je věsti —
 a hrůzou zločinu se vznesu k svému štěstí.

DĚJSTVÍ PÁTÉ.

Výjev první.

Cléopatra.

Dík bohům velikým! Zas bližší je můj cíl!
 Je mrtev Selencus! Toť pomsty první díl —
 že bratr s nevěstou ho najdou v stínů moci,
 to může přislíbit mým jménem svému otci —
 ó, přijdou v zápětí — a vše jest hotovo,
 by svazek přervaný byl spojen nanovo.
 A ty, jenž čekáš jen, až slavně světla vzplanou,
 bys k nohám sokyni mi strhl potrestanou,
 kdy oba milenci, až tuto zasednou,
 trůn, manželství i smrt zde přijmou najednou —
 ó, jede, vrátíš mi můj vínek panovnický?
 Zda věren budeš mi, jak ocel byla vždycky?
 Zda stejně posloužíš? A v nevitáný čas
 proč, ctnosti bláhová, se náhle vracíš zas,
 ty něžný soucite, jen skrytý v rouše jiném?
 Ne, Rodoguny choť — ten nesmí být mým synem,
 mé krve není v něm již ani krůpěje,
 když s trůnu strhne mne — a s ní tam dospěje.

Ó, plémě manžela, jenž odměnil mne zradou,
 tys lásky dědicem k těm, kdo mi čest mou kradou,
 mou miluj sokyni, zhyň, láskou bezbranný,
 já, chtějí ji přemoci, ji zbavím ochrany;
 vždyť sama spěchala bych v zhoubná věru kola,
 své rámě zdržujíc, kdy zločin vzplál jen z pola.
 Až, dám-li království, jsem sama prokleta,
 mne stihne za otce i bratra odvěta.
 Kdo zpola jen se mstí, ten v zkázu svou se řítí,
 zlo nutno zahubit — anebo vyvršiti.
 I kdyby pro syny se vzbouřil všecken lid,
 chtě bídnou krví mou jim hroby pokropit,
 a kdyby mstící Parth mne našel bez obrany
 a kdyby boží soud mne stihl rozhněvaný —
 ó, trůne, nesvolím tvůj opustiti lesk,
 ať spíše rozdrtí mne s nebe náhlý blesk;
 ať osud nejkrutší mi zchystá vůle bohů,
 ať nebe sřítí se — jen ať se pomstít mohu.
 Já přijmu poklidně ten smrtný sudby krok —
 je sladko zemřítí, když vím, že padl sok;
 ať osud jakkoli pak naměří mi zloby —
 smrt méně vezme mi než dal by život roby.
 Než Laoniké jde; v klam skryji troufalý,
 co jenom výsledek všem záhy odhalí.

Výjev druhý.

Cléopatra. Laoniké.

Cléopatra

Nuž, jdou již milenci?

Laoniké.

Již přicházejí, paní,
 lze čísti na čele jim duše rozplesání,
 i rodu vznešenost i lásky plam tu je,
 a půvab královský je září zjasňuje;
 tak jdou, jak žádá zvyk nám platný v syrské říši,
 by spolu vypili zde svatební svou číši,
 a pak až do chrámu náš provodí je ples,
 kde k štěstí věčnému je spojí velekněz —
 tam očekává je, by žehnal jejich svazku.
 Lid všecken nadšením jim projevuje lásku
 a velkým voláním se k bohům utíká,
 a za ně přednáší jim přání všeliká,
 a netrpěliv pak zas utkává se v hádce,
 že obřad začne snad a skončí příliš v krátce.
 A s námi Parthové jdou v davu smíšení,
 hněv dávný vyprchal, a zbylo nadšení,
 tu průvod zvětšují a provázejí k trůnu
 svým přáním knížete i kněžnu Rodogunu.
 Leč již je vidím zde — nuž, na vás, paní, jest,
 by krásný obřad ten jim začal na počest.

Výjev třetí.

Cléopatra, Antiochus, Rodoguna, Laoniké, Oron-
 tes, zástup Parthů a Syřanů.

Cléopatra.

Sem, blíže, děti mé — (vždyť také vás, ó, paní,
 má láska mateřská jak dceru v srdci chrání,
 a doufám, jméno to že není nevhod vám?).

Rodoguna.

Až za mez života je v úctě zachovám.
Je příliš sladké mi — v tom štěstí mého sňatku,
že smím vás poslouchat a cítit jako matku.

Cléopatra.

Ne — pouze milovat! Moc vaše začíná,
a úcty třeba-li, jsem já jí povinna.

Antiochus.

Ať moc i nejvyšší dá úřad panovnický,
přec naše poslušnost vám věrna bude vždycky,
vy s námi vládnete — v tom není úhony,
když stlumočí náš hlas i vaše zákony.

Cléopatra.

Chci tomu věřit; však na své místo, pane,
co musím učinit, to ať se rychle stane.

(Tu Antiochus se posadí do křesla, Rodoguna po jeho levici na téměř stupni, Cléopatra po jeho pravici, ale o stupeň níže, což značí jakousi nerovnost; Orontes sedne si vedle Rodoguny, s tímž rozdílem; a Cléopatra, zatím co usedají, šeptá cosi Laoniké, jež pak odejde pro číši otráveného vína. Když odešla, Cléopatra pokračuje.)

Slyš, lide, který bys až podnes lidem mým,
či bratru kněžninu jsi věrným poddaným —
hle, z obou synů mých ten staršího je práva,
jím na trůn vstupuje a tím jej kněžně dává,
zde bere z ruky mé svou zachráněnou říš,

má vláda končí se — ať jeho začne již;
já nesmím královnou se nazývatí dále —
zde máte královnou, zde máte svého krále,
je ctěte, služte jim, je láskou sevřete
a — nutno bude-li — i za ně zemřete.
Vy zříte, Oronte, že nic jsem neváhala,
jim odevzdávám moc, již byla jsem se vzdala,
vy dbejte ostatku, by smlouva mírová
s tím čim výsledkem se kryla do slova.

(Laoniké se vrací, nesouc pohár.)

Orontes.

Dík vaší přimostí jde všecko směrem pravým,
ó, paní vznešená, já krále o všem zpravím.

Cléopatra.

Teď péči nejdražší nám svatební je děj —
on zde má začítí, tak káže obyčej.
Zde pohár záslibný vám ruka moje podá,
a doušek společný vás věčným svazkem oddá —
ó, kéž vám zástavou je navždy ode mne
i mého přátelství i lásky vzájemné.

Antiochus

(bera číši).

Tu lásku mateřskou kéž odmění vám nebe!

Cléopatra.

Čas kvapí — odkladem jen oloupíte sebe.

Antiochus
(k Rodoguně).

Nuž, paní, uspěšme ten šťastný okamžik,
nechť k blahu věčnému nás spojí starý zvyk.
Ó, kde je bratr můj, by sdílel moje štěstí...?

Cléopatra.

Vy chcete, by je zřel? To kruté přání jesti;
má příliš velký žal, a podál, v zátíší,
jej snáze ponese a snáze utíší.

Antiochus.

On ujistil mne však, že na bol zapomene.
Než budiž; skončíme.

Výjev čtvrtý.

Cléopatra, Antiochus, Rodoguna, Orontes, Timagenes, Laoniké, družiny.

Timagenes.

Ó, pane!

Cléopatra.

Timagene!

Jak drzý je to vpád?

Timagenes.

Ó, paní!

Antiochus
(vraceje číši Laoniké).

Jaký spěch?

Timagenes.

Jen chvíli strpení... Mně nestačuje dech...

Antiochus.

Nuž, mluvte již, co jest?

Timagenes.

Váš bratr, jasně kníže...

Antiochus.

Snad k vzpouře dohnala ho odříkání tíže?

Timagenes.

Jej hledav předlouho, bych byl mu útěchou,
když slepá štěstěna mu byla macechou,
tam nalezl jsem jej v tom hustém stromořadí,
kam s nebe slunce jas se prodírá jen kradí;
tam skleslý rozložen byl v hebkém trávníku,
jak pláčem vysílen, již němý k výkřiku —
snad za ztraceným snem mu odešla i duše —
tak s hlavou k rameni tu odpočíval hluše
a snivě, bez hnutí, jak bédný milenec...

Antiochus.

Co tedy učinil? Nuž, odpovězte přec!

Timagenes.

... a z rány hluboké, jež na prsou mu zela,
krev rudá prýštila, že kolem země celá...

Cléopatra.

Je mrtev!

Timagenes.

Paní, jest!

Cléopatra.

Ó, Istivý osude!

Hle, rázem štěstí mé své záře pozbude;
ó, já jsem tušila tu ránu v chvíli každou —
toť lásky zoufalství, jež končí sebevraždou,
on příliš miloval a pozbyv naděje,
i žití zahodil, vás, paní, ztrácej.

Timagenes

(ke Cléopatře).

On, paní, promluvil — je jeho ruka čistá.

Cléopatra

(k Timagenovi).

Tož tvá je zbrocena — vždy drzou ranou jistá;
ó, vztekla podlosti, že rovné není ti,
že zavraždívší jej, mu dáváš mluvíti.

Antiochus.

Tu bolest matčinu již strpte, Timagene,
i podezření zlé, v něž slepý vztek jí žene;

jeť zvěst to strašlivá — když není svědků však,
já, méně znaje vás, bych soudil právě tak.
Než, co vám pověděl? Zda jasna nám to přidá?

Timagenes.

Já strašně vzkřikl jsem, ten hrůzný výjev vida,
a na mé zvolání, jak vzbuzen v hrůze tě,
se náhle otevřel hled mroucí knížete
a nejistý již zrak, jak ve mrákotě pátrá,
mne nepoznává — ne, on mní, že vidí bratra,
a mně tak pověděl, mě za váš maje zjev,
ten vzkaz, v němž přátelství je větší nežli hněv:
„Ta ruka, jež nám byla drahá,
mstí odmítnutý čin, jenž příliš krutý byl;
ó, bratře, chraňte svého blaha,
ta ruka má svůj další cíl,
než je to...“ Sudička tu převala ho zcela,
zrak mroucí pohasl — a duše odletěla;
a já pak, vyděšen tou sudby nástrahou,
sem spěchám podat vám zprávu neblahou.

Antiochus.

Ba, neblahá to zvěst a hrozná sudby rána!
Tím radost obecná je v smutku pochována.
Můj bratr! Milejší mi světla denního!
Sok, stejně drahý mi jak láska! — Není hol!
Mně dává tušiti má bolest neskonalá,
že horší než tvá smrt je rána, jež jí dala,
vír hrůzy propastný mi v duši kolotá —
ta slova poslední — ó, jaká temnota!
Když ruku vražednou já vyhledati zkusím,

hned každou myšlenku si v strašné hanbě hnusím,
leč podle znamení, jímž svítí temnot klín,
kam může padnouti mých podezření stín?

„Ta ruka, jež nám zbyla drahá...“

Je ruka matčina či vaše rukou vraha?

Vy obě krutý čin jste chtěly vymoci,
a my jsme zamítli, být při tom k pomoci.

Z vás která mstila se? Je ona to — či tato,
jež hříchem zasáhla v to, co nám bylo svato?

Snad vás mám za schopnu mít toho zločinu?

Či vás mám báti se, že také zahynu?

Cléopatra.

Jak — myslíte tím mne?...

Rodoguna.

Či mne tím podezřením?

Antiochus.

Jsem syn a milenec, vás miluji i cením,
mně srdce vašich cit je nad vše poklady;

než jinak usoudit z té nelze záhady.

Rci, dobře slyšel jsi? Ó, Timagene, rci mi!

Timagenes.

Radš zemru tisíckrát, než myšlenkami svými
bych jasnou královnu neb kněžnu urážel —
já nepravím nic víc, než to, co kníže děl.

Antiochus.

Ať tak anebo tak, chci smysl vzkazu snovat,
vždy váhám věřit, ač nesmím pochybovat.

Ať kterákoli z vás však spáchala ten čin —
mně ránu nechystejš, dost nakupila vin.
Jen sluly odbojné jste nalezly v nás obě,
když záští vzájemné se utkávalo v zlobě;
ač odmítl jsem však dřív úkol prokletý,
sám nyní posloužím vám k činu odplaty.
Ať kterákoli z vás zde po mé krvi volá —
zde život, jež váš vztek mi oderval již zpola
(Vytasí meč a chce se jím probodnouti.)

Rodoguna.

Ó, pane, zadržte!

Timagenes.

Co, pane, má to být?

Antiochus.

Jim slouže oběma, chci ranám předejít.

Cléopatra.

Jen žijte, vládněte!

Antiochus.

Nuž, tedy pochybnosti
mne zbavte, ruku tu mi zjevte, strašnou dosti,
by pomáhala mi, mne vraždit hodlajíc,
jež chce mne zachránit i vésti smrti vstříc.
Což mohu býti živ, tu věčnou trýzeň vleka,
že vinná s nevinnou vždy na mé cestě čeká,
což mohu zřítí vás a nebouřit se snad.

vás obou báti se a obě milovat?
 S tou mukou v srdci svém já stále zmirat budu,
 nuž, zhynout nechte mne — neb zbavte mne těch
 trudů,
 a rána vítaná, z níž poklid má mi zkvěst,
 i vraždě zabrání té z vás, jež vinna jest.

Cléopatra.

Hle, dnes, kdy korunou vás věnčím — ze svých
 synů

já ztrácím jednoho; a druhý ze zločinu
 mne podezírám tam, kde čekám pohnutí,
 a lásky odpadkem mne na soud donutí.
 Nuž, nevíte-li líp, jak matčin žal se smíří,
 než tím, že s cizinkou ji štve ke pranýři,
 pak, pane vznešený — (můj soudce, král a pán
 přec nesmí býti již mnou jinak nazýván) —
 to vězte: nenávisť ta na mne namířena,
 již přes mír smluvený ta soplí strašná žena;
 ta v srdci vyrůstá již z dávné paměti,
 a já jsem po právu jí chtěla zdržeti.
 Chce píti moji krev, jí pomsty vždy jest málo,
 co nyní skutkem jest, to dávno se mi zdálo —
 leč podlehnuvší vám, již nedbala jsem víc.

(K Rodoguně.)

Pak, věříc v jeho pláč, jsem klidně šla vám vstříc.
 než, paní, pro bohy! — jak vztek váš stále kyne:
 vám syna dala jsem — a druhý vámi hyne,
 tu slabou oporu mi zdášti vychvátí,
 již matka ubohá v něm mohla shledati.

Kam uteku se pak, až na mne dolehnete?
 Když půjdu ke králi — v něm soudce ovládnete,
 a přec-li dá mi sluch, snad nadarmo pak, že!
 by před tou rukou zas se ochrániti chtěl.
 Jsem přece matkou jim, vy jejich nepřítelkou,
 já slávu přála jim — vy jenom hanbu velkou,
 a nebýt lásky mé k těm, jež mi loupíte,
 byl by je vydědil váš pobyt v zemi té.
 Teď na něm záleží, by dobře rozeznával
 dle našich úmyslů svých podezření nával
 a která věrna jsme! On jistě pozná ji —
 nuž, zkuste, zda váš čar vás nyní obhájí.

Rodoguna

(ke Cléopatře).

Což lze se ubránit? Má nevinnost je němá,
 že tam je stíhána, kde účastenství nemá.
 Jak mohla předvídat tak velké útrapy?
 A proto žaloba jí snadno překvapí.
 Já nic se nedivím, že vztek, jenž vás tu spíjí,
 chtě vinnou míti mne, již Timagena miji,
 a vaši důvěry je hodným jeho vzkaz,
 jsa k tomu vítaný, vše na mne svěsti v ráz.
 Přec jej jste vinila, když chvěla jste se bázní,
 že synu s mroucích rtů snad vaše jméno zazní,
 než potom dvojsmysl když vyzněl na konec,
 hned v rozepři nás dvou jste strhla tuto věc.
 Aj, ovšem, chcete-li, by věřil tomu každý,
 že jenom jedna z nás je pachatelkou vraždy,
 má úcta nepřičte vám pranic za vinu —
 leč ruku schopnější vy máte k zločinu;

kdo na svém manželu se cvičil, zločin nový
pak snadno dovede též spáchat na synovi.
Já pranic nezapru — vše znáti můžete,
cít každý správný jest, jenž ve mně vykvete;
vy chtěla jste mou krev — já žádala jsem vaši,
král dobře důvod zná, v němž tato žádost raší,
on všecko utišil svou klidnou rozvahou —
vždyť přece snad vás zná — i mne zná, neblahou.

(K Antiochovi.)

Toť zvláštní prostředek vám, pane, drahou býti,
když darem ke svatbě vám bratra zbavím žití —
a víc mi přičteno: že čin ten znamená
jen přechod k ráně té, jež vám je určena.

(Ke Cléopatře.)

Kam potom uteku, když takou zuřivostí
mne, paní, stíháte? Žda Syrie kde hostí
mi oporu či skryt, že před útoky bych...
vy neslyšíte však, ó, pane, nářků mých!

Antiochus.

Ne, neposlouchám nic a nad mrtvolou v hádce
já soudcem nebudu ni vám, ni svojí matce,
aj, syna ubijte a zničte manžela —
vstříc svému osudu jdu klidně docela.
Svůj osud sleduji a po cestě jdu přímé,
chci všemu dát se v šanc — nuž, sňatek ukončíme.
Tak na smrt, bratře, jdu; hněv ruky záhadné,
jež tebe proklála, i na mne dopadne.
Já toužím po tobě a půjdu bez obrany,
by snáze překvapil mne úklad uchystaný;

já budu rád, když hněv — tvé smrti náhončí —
se brzo projeví a na mně ukončí,
a s nebes — trpících, by vinnice ta žila —
blesk náhlý zabrání, by zločin znásobila.
Sem pohár!

Rodoguna

(bráníc mu, by se chopil poháru).

Pane můj!

Antiochus.

Zní nadarmo váš hlas —

sem pohár!

Rodoguna.

Sťřežte se i té i oné z nás!

Toť podezřelá čis, neb posla od královny,
a vám jest báti se, že záštím jsme si rovny.

Cléopatra.

Hle — dříve šetrnost, teď žaloba a soud!

Rodoguna.

On, paní, od obou vše musí zamítnout.
Vás nechci obvinít, jak sebe mním vás čistou,
leč ihned provéstí jest o tom zkoušku jistou;
já podrobím se též, jak žádá povinnost;
když jde nám o krále, tu není obav dost.
Nuž, důkaz podejte — a místo marných řečí,
ať někdo ze sluhů to zkusí nebezpečí.

Cléopatra
(berouc číši).

Ne! Já to učiním! (Pije.) Hle, kde jsou obavy,
že záští účinek se ještě dostaví?
I tuto urážku jsem snesla trpělivě.

Antiochus

(bera pohár z ruky Cléopatřiny, když tato se
byla napila).

Jí, paní, odpusťte, že posuzuje křivě:
je přirozeno přec, když vy ji viníte,
že na vás uvrhnout chce hrůzu vraždy té,
a ať to láska jest či touha, ztlížit hněvy,
přec méně zločinnou jí tato starost jeví.
Já marně hledav směr, jenž moh by vyvésti
mne z víru zármutku, zře propast neštěstí
a pevně doufaje, že pravda vzplane světlá,
že viny potrestá pak boží pomsty metla,
již neotálím, jdu...

Rodoguna.

Ó, pane, hle, ten zrak,
jak těká zuřivě a vyděšeně tak,
ten vizte strašný pot, jenž po lici jí kane,
jak hrdlo nabíhá... Ó, záští neslýchané,
tak chtěla zahynout, vás ničíc v zápětí!

Antiochus

(vraceje pohár Laoniké neb někomu jinému).
Než je to matka přec, jí třeba přispěti.

Cléopatra.

Jdi! Marně voláš mne a nad mým skonem kvílíš.
Mé záští věrné jest a slouží mi až příliš,
i přišlo předčasně a již tě nezdrčí —
toť bolest jediná, již cítím ve smrti;
leč přece aspoň slast mi zbývá v truchlém pádu,
že nezřím sokyně, jak přejímá mou vládu.
Jdi, kraluj — hříchů směs ti cestu postýlá:
já otce, bratra jsem i sebe zničila.
Ó, kéž by za obět vás vyvolili boží,
vám tresty určíce, jež za mé hřichy hrozí!
Kéž v novém spojení nic víc vám nezkvete,
leč hrůza, nevěra a sváry prokleté,
a abych přála vše, co nejhoršího mohu:
kéž syn, mně podobný, vám určen soudem bohu!

Antiochus.

Hněv láskou zaměňte — dál žijte se svými.

Cléopatra.

I bohy proklejí, když život vrátí mi!
Ať odnesou mne pryč; ó, Laoniké, hynu —
mně sloužíc naposled, měj vděčnost královninu,
byl marný všecken vztek — ó, chraň mne, ubohou,
ať v hanbě nepadnu jí ještě u nohou.

(Odchází, Laoniké jí podporuje v chůzi.)

Orontes.

Tak osud strašlivý přec spravedlivě vyzní,
ó, pane vznešený! Vás nebe daří přízní,
vás vlídně chránilo svou mocnou úcastí,

kdy číhal před vámi již jícen propasti.
Jste povinnosti prost, neb ztrestány jsou hříchy
a jenom vinnice je obětí své pýchy.

Antiochus.

Já nevím, Oronte, v mé duši upřímné,
zda více její smrt či život bolí mne;
je hoře v obojím a bolest nevýslovná,
ó, se mnou truchlete. A v chrámu ať se srovná
ted smutek s veselím, lesk svatební a jas
ať pláči ustoupí. Pak uvidíme včas,
zda vhodnou obětí se osud ukonejší
a našim modlitbám pak bude příznivější.

- 47 Shakespeare, Sen noci svatojanské. Přeložil J. V. Sládek. II. vydání.
48 Moore, Lalla Rookh. Část II. Přeložil dr. Fr. Krsek.
49 Arany, Budova smrt. Hunska pověst. Z maďarštiny přeložil Fr. Brábek
a Jaroslav Vrchlický.
50 Sofokles, Elektra. Tragedie. Přeložil Josef Král. 1897.
51 Asnyk, sléšťut. Tragedie. Autorisov. překlad Fr. Vondráčka.
52 Coleridge, Skládání o starém námořníku. Christabel. Kublaj chán
Přeložil Jos. V. Sládek.
53 Uhland, Románci a ballady. Přeložil Ladislav Arietto.
54 Shakespeare, Lullus Caesar. Tragedie. Přeložil Jos. V. Sládek,
55 Konopnická, Výbor poesie. Přeložil Fr. J. Pavlista. Díl I.
56 Goethe, Hermann a Dorothea. Přeložil Otmar Vaňorný.
57 Shakespeare, Kupec Benátský. Drama. Přeložil Jos. V. Sládek.
58 Ši-King, Čínská poesie. Díl I. Kniha I.—VI. Přeložil dr. R. Dvořák a Jar.
Vrchlický I. část. S úvodem ara R. Dvořáka.
59 Moore, Lalla Rookh. Přeložil dr. Fr. Krsek. Část II.
60 Shakespeare, Jak se vám líbí. Hra. Přeložil Jos. V. Sládek.
61 Robinson-Darmersteter Mary F., Výbor básní. Z angličtiny přeložil Jar. Vrchlický.
62 Ibsen, Básně. Přeložil K. Kučera.
63 de Musset, Divčí sny. Komedie. Přeložil M. Jiránek.
64 Calderon, Soudeci zalanejský. Komedie. Přeložil J. Cervenka.
65 Moore, irské melodie. I. Přeložil G. Dörfel.
66 Hauptmann, Potopený zvon. Pohádka. drama. Přeložil Fr. S. Procházka.
67 Aischylos, Sedm proti Thebám. Tragedie. Přeložil dr. Fr. Loukotka.
68 Heredia, Trojeje. Přeložil I. Žeránovský.
69 Sevčenko, Výbor básní. Přeložila R. Jesenská.
70 Byron, Vězeň Chillonský. Přeložil A. Klášterský.
71 Tennyson, Vybrané básně I. Přeložil dr. Fr. Krsek.
72 Tennyson, Vybrané básně II.
73 Tennyson, Vybrané básně III.
74 Hamerling, Král sionský. I. Přeložila E. Krásnohorská.
75 Hamerling, Král sionský II.
76 Byron, Alazappa. Přeložil Ant. Klášterský.
77 Kallidas, Méghadút. Přeložil J. Zubatý a J. Vrchlický.
78 Maeterlinck, Monna Vanna. Hra. Přeložila Marie Katašova.
79 Aldrich, Výbor z poesie jeho. Přeložil Ant. Klášterský.
80 Longfellow, Michael Angelo. Přeložil F. Krsek.
81 Hebbel, Gyges a jeho prsten. Tragedie. Přeložil Jaroslav Satnar.
82 Lord Byron, Parisina. Z angl. přeložil Ant. Klášterský.
83 Lord Byron, Don Juan. Satirický román ve verších. Přeložil V. A. Jung.
I a II. zpěv.
84 Lord Byron, Don Juan. III. a IV. zpěv.
85 Verlaine, Výbor z poesie. Přeložil Fr. Sekanina.
86 de Banville, Sokratova žena. Komedie. Přeložil Jaromír Borecký.
87 Puškin, Boris Godunov. Dramatická báseň. Přeložila E. Krásnohorská.
88 Krasňanský, Irydion. Přeložil Fr. Kvačil.
89 Tolstoj hr. A. K., Car Fiodor Ioannovič. Tragedie. Přeložil dr. Fr. Krsek.
90 Moderní poesie americká I. Vybral a přeložil Ant. Klášterský.
91 Petřil, Nové překlady básní od Fr. Brábka a Jaroslava Vrchlického.
Kniha I.
92 Goethe, Faust. Tragedie. Přeložil Jar. Vrchlický. Druhé vydání.
93 Theuriet, Kolha krajanek. Přeložil V. Rovinský.
94 Pichart, Starošpanělský zpěvačk. Anthologie lyrických básní španělských
ze století XV.—XVII.
95 Ibsen H., Brand. Dramatická báseň. Přeložil K. Kučera.
96 Otway, Zachránění Benátek. Tragedie. Přeložil V. A. Jung.
97 Longfellow, Píseň o Hlawatě. Přeložil Jos. V. Sládek.
98 Sbaká národní epika I. Přeložil Jos. Hotček.
99 Moderní poesie americká II. Vybral a přeložil Ant. Klášterský.